

Masterthesis

Jongeren Succesvol Opvangen in een Gezinssetting

Risico- en succesfactoren om jongeren van 14 tot en met 18 jaar op te vangen in
een pleeggezin of gezinshuis

Auteur: Shirley M. Molenaar
Studentnummer: 3633411
Datum: 22 november 2013

Universiteit Utrecht

Masteropleiding: Pedagogische wetenschappen
Masterprogramma: Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken
Begeleider: Dr. Monique van Londen
Tweede beoordelaar: Dr. Chris Baerveldt

Abstract

The high number of placement breakdown among adolescents in foster care is the main reason for this study. This study provides knowledge about how adolescents can live successfully in both foster care and family group homes. In 21 interviews with six family house parents, seven foster parents, eight adolescents and five professionals we investigated the question, which risk and protective factors from previous research is applicable for adolescents between 14 and 18 years in foster care and family homes. Moreover, how foster parents and family house parents can contribute to the empowerment of adolescents and increase their social network. The result is a model of risk and protective factors, associated with: youth characteristics, biological parents, foster parents or family house parents, system and policy related issues. The assumption that a significant number of factors from previous research are also related to adolescents was confirmed; however, there are also new factors found. A few examples of these new risk factors would include the level of intelligence of the adolescent, jealousy and mental problems of the biological parents, mental problems of the foster parent or family house parent and an overabundance of social workers. Examples of new protective factors are religion, youth involvement in goals and support, appreciation from the organization. New research is recommended to investigate the role of these new factors. This research demonstrates the importance for adolescents between 14 and 18 years to increase their empowerment, independent skills and social support. Protective factors that contribute to the empowerment of adolescents are added to the model. Recommendations were made about involving youth, matching and support contact with family.

Keywords: adolescents, foster care, family group homes, risk- and protective factors, empowerment.

Samenvatting

De aanleiding voor het onderzoek is de hoge uitval van adolescenten in pleeggezinnen. Het doel van het huidige onderzoek was kennis verkrijgen over hoe jongeren succesvol kunnen verblijven in een gezinssetting. In 21 interviews met zes gezinshuisouders, zeven pleegouders, acht jongeren en vijf professionals werd de vraag onderzocht welke risico- en succesfactoren van voorgaand onderzoek toepasbaar zijn op jongeren van 14 tot en met 18 jaar in pleeggezinnen en gezinshuizen. Verder wordt ook onderzocht hoe pleegouders en gezinshuisouders bij kunnen dragen aan het vergroten van de eigen kracht en het sociale netwerk van de jongeren. De resultaten zijn verwerkt in een model van risico- en succesfactoren, die betrekking hebben op de jeugdige, het gezin van herkomst, pleegouders of gezinshuisouders en de hulpverlening. De aanname dat veel factoren uit voorgaand onderzoek ook toepasbaar zijn op jongeren is bevestigd, maar er zijn ook nieuwe factoren gevonden. Voorbeelden van nieuwe risicofactoren zijn het IQ van de jongere, jaloezie en psychische problemen van de biologische ouders, problemen van de pleeg- of gezinshuisouder en teveel hulpverleners in beeld. Voorbeelden van

succesfactoren zijn geloof, betrokkenheid van jongeren bij doelen en steun en waardering vanuit de organisatie. Vervolgonderzoek is aanbevolen om de nieuwe factoren verder te kunnen toetsen. Het onderzoek laat ook het belang zien voor jongeren van 14 tot en met 18 jaar van het vergroten van de eigen kracht, vaardigheden voor zelfstandigheid en het sociale netwerk. Succesfactoren die bijdragen aan de eigen kracht zijn toegevoegd aan het model. Er zijn onder andere aanbevelingen geformuleerd op het gebied van betrokkenheid van jongeren, matching en het stimuleren van contact met familie.

Jongeren Succesvol Opvangen in een Gezinssetting

Alle jeugdigen horen op te groeien in een gezinsomgeving, in een sfeer van geluk, liefde en begrip, om zich optimaal te kunnen ontplooien (Unicef, 1989). Als een jeugdige niet in het biologische gezin op kan groeien, dan heeft zorg in een gezinsvervangende omgeving de voorkeur (United Nations, 2009). Ook voor jongeren heeft een gezinsvervangende omgeving de voorkeur. In dit onderzoek staan jongeren in een gezinssetting centraal. Onder een gezinssetting wordt een pleeggezin of een gezinshuis verstaan. Bij pleegzorg wordt een jeugdige opgenomen in een gewoon gezin, dit kan een familie of bekende zijn van de jeugdige (netwerkpleeggezin) of een gezin geworven via een instelling (bestandspleeggezin). Een gezinshuis is een kleinschalige hulpvorm waarin pedagogisch opgeleide gezinshuisouders in de eigen privé situatie opvang en hulp bieden aan gemiddeld drie á vier jeugdigen (Rouvoet, 2009). Tegenover een gezinssetting staat een residentiële voorziening. Dit is een leefgroep waar medewerkers in wisselend dienstverband werken en gemiddeld nog acht jeugdigen wonen (De Baat, Berg-le Clercq, & Van der Steege, 2012). Verder wordt er in dit onderzoek onderscheid gemaakt tussen kinderen (nul tot en met 12 jaar) en jongeren (van 12 tot en met 18 jaar). Er wordt gesproken over jeugdigen als het gaat om kinderen en jongeren.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd bij Stichting Jeugdformaat, een organisatie voor (geïndiceerde) jeugd- en opvoedhulp in de regio Haaglanden. Jeugdformaat probeert op basis van het uitgangspunt ‘gezin boven tehuis’ zoveel mogelijk uit huis geplaatste jeugdigen op te vangen in een gezinsvervangende omgeving (Van Eijk & Langkamp, 2013). Binnen Jeugdformaat wordt ervaren dat het lastig is jongeren te plaatsen in een gezinssetting, vanwege het lage aanbod van pleeggezinnen en gezinshuizen voor jongeren, en omdat plaatsingen van jongeren in gezinssettingen te weinig succesvol verlopen. De vraag die vanuit Jeugdformaat is gesteld, is om in kaart te brengen welke factoren bij kunnen dragen aan een succesvolle plaatsing van jongeren in een gezinssetting. Onder een succesvolle plaatsing wordt in dit onderzoek een plaatsing verstaan die loopt zoals gepland, en waarbij het functioneren van het pleegkind niet is verslechterd (Van Oijen, 2010).

Vanuit de literatuur wordt er weinig aandacht besteed aan jongeren in een gezinssetting, de factoren die bijdragen aan een succesvolle gezinsplaatsing en een succesvolle periode na de hulpverlening. Veel onderzoeken zijn gericht op risico- of succesfactoren voor jongere kinderen in pleeggezinnen of gericht op risico's en negatieve gevolgen die jongeren lopen na de hulpverlening. Het doel van dit onderzoek is om kennis te verkrijgen over specifieke factoren die van invloed zijn op jongeren van 14 tot en met 18 jaar, in zowel pleeggezinnen als gezinshuizen, en hoe kan worden bijgedragen aan het vergroten van de eigen kracht van jongeren. Met behulp van deze kennis kunnen jeugdzorginstellingen een perspectiefvolle plaatsing bieden aan jongeren, zodat ze zich optimaal kunnen ontwikkelen op hun weg naar volwassenheid. In dit onderzoek staat de volgende onderzoeksvraag centraal:

Welke factoren voor jongeren van 14 tot en met 18 jaar hebben invloed op plaatsing en verblijf in een gezinssetting binnen de jeugdzorg, en welke factoren dragen bij aan het doel dat jongeren na de hulpverlening op eigen kracht met behulp van het sociale netwerk verder kunnen?

Allereerst zal er vanuit de literatuur antwoord gegeven worden op de vraag welke succes- en risicofactoren invloed hebben op een gezinsplaatsing van jongeren en welke factoren bijdragen aan het vergroten van de eigen kracht van jongeren. Vervolgens is er kwalitatief onderzoek uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de ervaringen vanuit de praktijk.

Literatuur

Context van de Probleemstelling

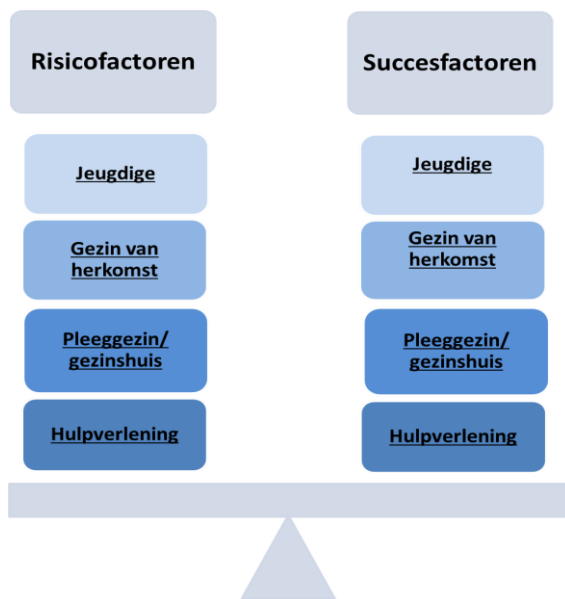
Jongeren in een gezinssetting vormen een kwetsbare groep. Ze lopen een hoger risico op voortijdige beëindiging van een plaatsing en hebben een grotere kans op een langere hulpverleningsgeschiedenis dan kinderen (Van Oijen, 2010). Verschillende onderzoeken bevestigen het probleem dat te weinig plaatsingen van jongeren succesvol verlopen. Internationale studies tonen aan dat adolescente pleegkinderen een hoog uitval (*breakdown*) percentage hebben, variërend van 40 tot 50% (Farmer, Moyers & Lipscombe, zoals geciteerd in Van Oijen, 2010; Leathers, 2006). In Nederland vond Van Oijen (2010) in zijn prospectief longitudinaal onderzoek onder 92 adolescente pleegkinderen binnen anderhalf jaar een uitval van 45%.

Een voortijdige beëindiging van een plaatsing heeft een extra verplaatsing tot gevolg. Een pleegzorgplaatsing is vaak niet de eerste plaatsing voor een jongere. Eggertsen (2008) laat door middel van retrospectief onderzoek (N= 6.432) zien dat als de gemiddelde leeftijd toeneemt, er ook een toename te zien is in het aantal verplaatsingen. De kans dat jongeren dus meer verplaatsingen hebben meegemaakt, wordt groter naarmate ze ouder worden. Ook bij gezinshuizen zijn er vaak meerdere plaatsingen vooraf gegaan aan de plaatsing in het gezinshuis. Uit de totale onderzoeksgroep (N=162) van Meuwissen (2011) bleek dat slechts 23% van de kinderen in gezinshuizen rechtstreeks uit het oorspronkelijk gezin kwam.

Vele verplaatsingen zijn schadelijk voor de ontwikkeling van jeugdigen (Egelund & Vitus, 2009; Gardeniers & De Vries, 2012). Negatieve gevolgen zijn bijvoorbeeld een toenemend wantrouwen jegens opvoeders (Hyde & Kammerer, 2009), een verminderde agressieregulatie, een negatief zelfbeeld (Van den Bergh & Weterings zoals geciteerd in Van Oijen, 2010) en psychopathologie op latere leeftijd (Oosterman, Schuengel, Slot, Bullens, & Doreleijers, 2007). Het aantal verplaatsingen speelt een significante rol in het voorspellen van gedragsproblemen (Newton, Litrownik & Landsverk, 2000). Gedragsproblemen kunnen leiden tot meer mislukte plaatsingen en een groter gevoel van afwijzing. Ook pleegouders kunnen het gevoel hebben dat ze hebben gefaald bij een mislukte plaatsing (Minty, 1999), wat kan leiden tot een burn-out of zelfs verlies van een pleeggezin (Strijker & Zandberg, 2001, zoals geciteerd in Van Oijen, 2010).

Factoren die Bijdragen aan een Succesvolle Plaatsing en Verblijf in een Gezinssetting

In dit onderzoek zijn de succes- en risicofactoren, die volgens wetenschappelijk onderzoek invloed hebben op een gezinsplaatsing, onderverdeeld in vier categorieën. De categorieën zijn afgeleid van een onderzoek van James (2004) naar de redenen van pleegzorgverplaatsingen. James heeft een onderverdeling gemaakt in systeem- en beleidsgerelateerde factoren, factoren gerelateerd aan het pleeggezin, factoren gerelateerd aan problemen met het biologische gezin en factoren gerelateerd aan gedragsproblemen van het kind. Figuur 1 geeft de categorieën weer die centraal staan in dit onderzoek. Per categorie zullen de risico- en succesfactoren vanuit wetenschappelijk onderzoek weergegeven worden.

Figuur 1. Schema van risico- en succesfactoren die centraal staan in het huidige onderzoek, gebaseerd op het model van James (2004).

Factoren Gerelateerd aan de Jeugdige

Risicofactoren. De leeftijd van jeugdigen heeft invloed op de stabiliteit van de plaatsing (Eggertsen, 2008). Hoe hoger de leeftijd, hoe groter de kans op voortijdige beëindiging van de plaatsing (Barth, 2002; Fernandez, 2009; Oosterman et al., 2007). Een longitudinale kwalitatieve studie van Fernandez (2009) onder 59 kinderen (leeftijd $M=12.6$ jaar) laat zien dat oudere kinderen (boven de 12 jaar) minder positieve resultaten hebben dan jongere kinderen (onder de 12 jaar). Ze hebben minder binding met het gezin, ervaren meer emotionele- en gedragsproblemen, hun gezondheid was slechter en de hulpverlener was minder tevreden. Ook in de meta-analyse van Oosterman en collega's (2007) bleek leeftijd een risicofactor, al betrof het een significant klein effect ($r=.12$, $p<.001$, $N= 13.564$). Effectgroottes van de 15 onderzoeken varieerden van $r=.00$ tot $r=.86$, onderzoeken buiten de Verenigde Staten hadden hogere

effectgroottes dan Amerikaanse onderzoeken. Meuwissen (2011) liet door middel van een kwantitatief onderzoek zien dat gezinshuisouders een plaatsing in een gezinshuis effectiever ($t(150) = 2.61, p < .01, N=152$) achten voor jonge kinderen (4 tot 12 jaar) dan voor kinderen van 13 jaar of ouder.

Naast de leeftijd is ook de plaatsingsgeschiedenis van de jeugdige een risicofactor voor voortijdige beëindiging. Kinderen die vaak zijn overgeplaatst, hebben de grootste kans op een voortijdige beëindiging van de plaatsing (Strijker & Zandbergen, 2005; Van Oijen, 2010). Het aantal eerdere pleegzorgplaatsingen speelt een rol (Oosterman et al., 2007). Ook kinderen die voor de pleegzorgplaatsing in een residentiële voorziening hebben gezeten, hebben een grotere kans op voortijdige beëindiging van de plaatsing, dan kinderen die niet in een residentiële voorziening hebben gewoond ($r=.18, p<.01, N=1.397$; Oosterman et al, 2007). In drie onderzoeken afkomstig uit de meta-analyse van Oosterman en collega's (2007) kwam naar voren dat kinderen in de eerste zes maanden van de plaatsing het grootste risico lopen op voortijdige beëindiging. Het longitudinale onderzoek van Strijker en Zandberg (2005) van vijf jaar met $N=136$ (leeftijd $M=9.2$ jaar, $SD=5.2$) laat zien dat de kans op beëindiging het grootste is in de eerste twee jaar (77% is uitgevallen in de eerste twee jaar, met een piek bij 5 en 15 maanden).

Internaliserend of externaliserend probleemgedrag van de jeugdige beïnvloedt de kans op een succesvolle pleegzorgplaatsing (McCoy, McMillen, & Spitznagel, 2008; Newton et al., 2000; Oosterman et al., 2007; Strijker & Zandberg, 2005; Van Oijen, 2010). In een prospectieve studie van Newton en collega's (2000) ($N=415$, leeftijd $M=6.6$ jaar, $SD=3.9$) is externaliserend probleemgedrag de grootste voorspeller voor verplaatsingen. Kinderen die agressief en gevaarlijk zijn voor anderen, hebben de grootste kans om overgeplaatst te worden. In 13 onderzoeken ($N=7.163$) uit de meta-analyse van Oosterman en collega's (2007) is de relatie getoetst tussen gedragsproblemen en uitval. Er komen verschillende uitkomsten in effectgroottes naar voren (variërend van $r=.04$ tot $r=.51$). Dit is mogelijk te verklaren door de verschillende leeftijden van de kinderen in de onderzoeksgroep.

Effectgroottes voor de risicofactoren zijn over het algemeen klein maar significant. De effecten worden kleiner als andere factoren worden meegenomen in multivariate analyses (Oosterman et al., 2007). Hieruit kan worden opgemaakt dat factoren ook onderling invloed op elkaar hebben en een plaatsing wordt beïnvloed door vele factoren.

Succesfactoren. Het goed integreren van jongeren in een pleeggezin en de mogelijkheid om relaties aan te gaan met niet-gerelateerde opvoeders zijn belangrijke succesfactoren. Het verkleint de kans op een verstoring van de pleegzorgplaatsing (Leathers, 2006). Leathers (2006) heeft integratie in een pleeggezin onderzocht door 179 random geselecteerde hulpverleners en pleegouders van 12- en 13- jarige pleegkinderen vragen te laten invullen over 'perceptie van het kind bij het gezin te horen' en 'reactie als het kind verplaatst moet worden'. De uitkomst van dit onderzoek liet zien dat wanneer de jongere minder

geïntegreerd was in het gezin dit een significante voorspeller was voor voortijdige beëindiging van een plaatsing, bij een toename van integratie neemt de kans op beëindiging 56% af.

Het aangaan en onderhouden van relaties wordt beïnvloed door hechting. Werner (2000) laat zien dat het hebben van een veilige hechtingsrelatie met ten minste één volwassene een beschermende factor kan zijn voor verblijf in een gezinssetting. Gehechtheid is echter een levenslang proces dat onderhevig is aan veranderingen als gevolg van nieuwe ervaringen (Bowlby, 1988). Het is nooit te laat om correctieve hechtingservaringen op te doen, adolescenten hebben nog steeds de drang om zich te willen hechten (Juffer, 2010; Van IJzendoorn & Bakermans-Kranenburg, 2010).

Een andere succesfactor betreft de betrokkenheid van jongeren bij de plaatsing (Freundlich & Avery, 2005; Havlicek, McMillen, Fedoravicius, McNelly, & Rosinson, 2012; McCoy et al., 2008) en de motivatie om de plaatsing te laten slagen (Engelhart & De Win, 2010; Sinclair & Wilson, 2003). Het kwalitatieve onderzoek van Havlicek en collega's (2012) had slechts betrekking op zeven participanten (in leeftijd 16 -18 jaar). Het kwalitatieve onderzoek van Freundlich en Avery (2005) betrof een groep van 77 participanten (56 professionals en 21 jongeren in leeftijd 18-25 jaar). Dit onderzoek is echter gericht op residentiële woonvormen. De belangrijkste bron is McCoy en collega's (2008), deze longitudinale mixed-method studie was gericht op N=404 jongeren (leeftijd 17-19 jaar). McCoy en collega's concluderen dat wanneer er geluisterd wordt naar de behoeften van jongeren en jongeren een actieve rol krijgen in de hulpverlening, dit de jongeren kan helpen op hun weg naar zelfstandigheid. Belangrijk is dus dat er samen met de jongeren wordt besloten waar ze geplaatst gaan worden.

Factoren Gerelateerd aan het Gezin van Herkomst

Risicofactoren. Er is veel onderzoek gedaan naar de rol die de biologische ouders spelen bij het slagen van een pleegzorgplaatsing. In de meta-analyse van Oosterman en collega's (2007) zijn de meeste factoren van de biologische ouders, zoals emotionele problemen, geen significante voorspellers. Er is bij slechts twee onderzoeken in de meta-analyse een klein effect gevonden ($r=.19$) tussen drugs- of alcoholmisbruik en het aantal plaatsingen. Deze relatie was alleen significant als de kinderen langer dan drie jaar in de jeugdzorg zaten.

Succesfactoren. Goed contact tussen de biologische ouders, de pleeg- of gezinshuisouders en het kind is een aantal keer genoemd als succesfactor. Kalland en Sinkkonen (2001) vonden in Finland in een periode van vijf jaar bij N=234 pleegzorgplaatsingen een significante correlatie tussen permanentie en een goede samenwerking van biologische ouders en pleegouders ($p=.00$). Uit vragenlijsten en workshops van Engelhart en De Win (2010) naar tienerpleegzorg in Nederland komt naar voren dat heldere afstemming tussen betrokkenen noodzakelijk is om de continuïteit in de ontwikkeling van een tiener te garanderen. Ook uit de literatuurstudie van De Baat en collega's (2012) komt naar voren dat een goed contact met wederzijdse acceptatie tussen biologische ouders en pleegouders een gunstige invloed heeft op aanpassing

van het kind. In een gezinshuis ervaren de jeugdigen de mogelijkheid om contact te onderhouden met familie als een positief punt (Sarti & Neijboer, 2011).

Er zijn enkele studies uit de meta-analyse van Oosterman en collega's (2007) die andere resultaten laten zien met betrekking tot de betrokkenheid van de biologische ouders. Zo werd er door Fanshel en Shinn (1978, zoals geciteerd in Oosterman et al., 2007) en door Walsh en Walsh (1990; zoals geciteerd in Oosterman et al., 2007) gevonden dat wanneer de biologische ouders minder vaak langskomen, er minder verplaatsingen zijn. De stabiliteit van de plaatsing is hoger als de biologische ouders uit beeld zijn. Deze conclusie gaat alleen op voor kinderen die niet meer terug zullen keren naar huis. George (1970, zoals geciteerd in Oosterman et al., 2007) en Pardeck (1984; zoals geciteerd in Oosterman et al., 2007) vinden geen relatie tussen bezoek van biologische ouders en meerdere plaatsingen in pleegzorg. Oosterman en collega's raden aan om bij vervolgonderzoek een multivariate model te gebruiken om modererende of mediërende effecten te kunnen onderzoeken.

Factoren Gerelateerd aan het Huidige Pleeggezin of Gezinshuis

Risicofactoren. Verschillende onderzoeken ($k=5$) in de meta-analyse van Oosterman en collega's (2007) laten een samenhang zien tussen de aanwezigheid van biologische kinderen in een pleeggezin en voortijdige beëindiging van een plaatsing. Uitkomsten zijn wel afhankelijk van de leeftijd en de sekse van de pleeg- en biologische kinderen. Zo laat Trasler (1960, zoals geciteerd in Oosterman et al., 2007) zien dat pleegkinderen van dezelfde sekse en met minder dan drie jaar leeftijdsverschil met het biologische kind meer kans hebben op voortijdige beëindiging van de plaatsing. Effectgroottes van de vijf studies uit de meta-analyse van Oosterman en collega's varieerden van $r = -.13$ tot $r = .42$.

Succesfactoren. Betrokkenheid en sensitiviteit van een pleeg- of gezinshuisouder kan gezien worden als succesfactor (Dozier & Lindheim, 2006; Gardeniers & De Vries, 2012; Oosterman et al., 2007). Sensitiviteit bevordert veilige gehechtheid. Het is volgens Van IJzendoorn en Bakermans-Kranenburg (2010) belangrijk dat pleeg- of gezinshuisouders sensitief reageren op gehechtheidssignalen van het pleegkind. Kinderen met hechtingsproblematiek die in een gezinshuis terecht komen missen een basisvertrouwen, waardoor ze mogelijk negatief gedrag gaan vertonen. Volharding is essentieel om door deze fase heen te komen als gezinshuisouder. Het is nodig de kinderen te laten zien dat ze er altijd voor hen zijn (Gardeniers & De Vries, 2012). Een empirisch onderzoek van Dozier en Lindheim (2006) ($N=84$) toont aan dat meer betrokkenheid van de pleegouders samenhangt met minder overplaatsingen. Het gaat hier echter om jonge pleegkinderen (5 maanden tot 5 jaar). Dozier en Lindheim vermoeden dat bij oudere pleegkinderen ervaring van de pleegouders een grotere rol speelt dan betrokkenheid. Ook bij gezinshuisouders wordt ervaring met het werken met jeugdigen genoemd als succesfactor (Gardeniers & De Vries, 2012; Schuurman, 2012).

In een onderzoek van Engelhart en De Win (2010) hebben jongeren door middel van vragenlijsten en workshops aangegeven dat ze het belangrijk vinden dat ze serieus genomen worden,

gestimuleerd worden, waardering en respect krijgen van de pleegouder, en dat er aandacht is voor het individu. Maar jongeren hebben ook behoefte aan discipline, orde, begrenzing en betrouwbare, consequente volwassenen (Engelhart & De Win, 2010; Sinclair & Wilson, 2003). Verder is het aanmoediging voor het leren van vaardigheden (Sinclair & Wilson, 2003) en ondersteuning bij het voorbereiden op zelfstandig wonen (Sarti & Neijboer, 2011) belangrijk voor jongeren.

Training van de pleegouders had een positieve samenhang met stabiliteit van de plaatsing ($r=.04$, $p=.00$, $N=233$; Kalland & Sinkkonen, 2001). Voor gezinshuisouders is een pedagogische opleiding een succesfactor (De Baat et al., 2012; Meuwissen, 2011). Uit een kwantitatief onderzoek van Meuwissen (2011) bij $N=162$ gezinshuisouders blijkt dat gezinshuisouders met een pedagogische opleiding, zich competentier voelen dan gezinshuisouders die geen pedagogische opleiding hebben gevolgd.

Factoren Gerelateerd aan het Hulpverleningsproces

Risicofactoren. Het aantal verplaatsingen van een jeugdige hangt samen met het aantal wisselingen van betrokken hulpverleners (Oosterman et al., 2007). Uit een kwantitatieve analyse van Eggertsen (2008) bij $N=6.432$ pleegkinderen komt naar voren dat kinderen met een groter aantal wisselingen van hulpverleners 1.5 keer zoveel kans hebben op meer verplaatsingen dan kinderen met minder veel wisselingen in hulpverleners. Pardeck (zoals geciteerd in Oosterman et al., 2007) heeft het verband tussen aantal hulpverleners en verplaatsingen gecontroleerd voor de tijd in de zorg en dan bleef het verband alleen bestaan gedurende de eerste drie jaar in de zorg.

Succesfactoren. Een langdurige continue verblijfplaats en duidelijkheid over het perspectief zijn belangrijke succesfactoren. Deze succesfactoren komen naar voren uit literatuurreview (De Baat et al., 2012; Juffer, 2010; Stott & Gustavsson, 2010), interviews met ($N=20$, leeftijd 16-19 jaar) jongeren (Hyde & Kammerer, 2009), een Pleegzorg Kenniscafé (Engelhart & De Win, 2010), en vier focusgroepen met gezinshuisouders (Gardeniers & De Vries, 2012). In het kinderrechtenverdrag wordt continuïteit in de opvoeding beschreven als een punt van aandacht bij uithuisplaatsing van kinderen (United Nations, 2009). Continuïteit is een belangrijke voorwaarde voor jongeren om een hechttingsrelatie aan te gaan (Van IJzendoorn & Bakermans-Kranenburg, 2010). Een uitkomst van het Pleegzorg Kenniscafé, over tienerpleegzorg, was dat continuïteit vooral wordt geboden door de niet-professionals: de ouders, pleegouders en de vertrouwde persoon. Zij stemmen samen af wat er nodig is om continuïteit te bieden.

Een andere factor die het succes van een plaatsing kan beïnvloeden, is een goede matching (Hyde & Kammerer, 2009; Sinclair & Wilson, 2003). Uit een mixed-method studie van Sinclair en Wilson (2003) waarbij kwalitatieve gegevens kwantitatief zijn getoetst bij $N=495$ pleegkinderen, pleegouders en hulpverleners kwamen drie elementen naar voren die een rol spelen bij matching: de match in verwachtingen en voorkeur van het kind en de opvoeder, de persoonlijke klik tussen kind en opvoeder en de positieve interactie met elkaar. Volgens de 20 jongeren (16-19 jaar) die geïnterviewd zijn door Hyde en Kammerer (2009) is het belangrijk dat er voldoende tijd wordt genomen voor een succesvolle

matching. De jongeren willen de mogelijkheid krijgen om de pleegouders goed te leren kennen zodat ze beide het vertrouwen hebben dat de plaatsing gaat slagen. Het tekort aan pleegouders en spoed waarin kinderen soms geplaatst moeten worden, maken het echter lastig om de tijd te nemen voor matching (Hyde & Kammerer, 2009; Sinclair & Wilson, 2003).

Succesfactoren met betrekking tot de hulpverleners die het pleeggezin begeleiden, zijn ervaring (Eggertsen, 2008) en het contact en de support van de hulpverleners naar de pleegouders en pleegkinderen (Oosterman et al., 2007).

Factoren die Bijdragen aan de Eigen Kracht van Jongeren

Het doel van een gezinsplaatsing is ervoor zorgen dat een jongere na afsluiting van de hulp op eigen kracht, met behulp van het sociaal netwerk, weer verder kan (Jeugdformaat, 2011). Bij eigen kracht gaat het om de mogelijkheid voor jongeren om te participeren in de ontwikkelingen van hun eigen toekomst en het idee dat ze iets kunnen betekenen in de maatschappij (Havlicek et al., 2012; Kaplan, Skolnik, & Turnbull, 2009), zodat ze op die manier sociale vaardigheden leren en iets terug kunnen doen voor de maatschappij (Benard, 2004; Hass & Graydon, 2009). Om de eigen kracht van jongeren tijdens een gezinsplaatsing te vergroten, is er vanuit de literatuur gezocht welke factoren bijdragen aan het vergroten van de eigen kracht.

De eerste succesfactor die naar voren komt uit onderzoek van Hass en Graydon (2009) is dat de focus ligt op wat er goed gaat in het leven van de jongeren. Hass en Graydon hebben 149 succesvolle jongeren uit de pleegzorg (succesvol op basis van opleiding) benaderd mee te werken aan een onderzoek naar wat hen het meest heeft geholpen, wat het beste werkte voor de jongeren. Met een lage respons van 32% hebben 44 respondenten een digitale vragenlijst ingevuld. Stott en Gustavsson (2010) trekken in hun review de conclusie dat het belangrijk is dat de eigen kracht van jongeren al meteen in het begin benut wordt. Dit kan door jongeren een actieve rol te geven en te betrekken bij hun plaatsing, zodat ze het gevoel krijgen controle te hebben op hun toekomst. Uit het kwalitatieve onderzoek van Havlicek en collega's (2012) komt wel de vraag hoe groot de rol moet zijn van jongeren. Hoewel ze geen kinderen meer zijn, ze zijn immers ook nog geen volwassenen. Zeker als er geen consensus is tussen de visie van de jongere en de professional kan dit een strijd opleveren, wat ten koste kan gaan van de motivatie van de jongere.

Een tweede succesfactor van de jongeren die succesvol uitstromen uit de pleegzorg, is het krijgen van sociale support. Het gaat dan om ondersteuning van familieleden, pleeggezin, mentoren, professionals of leeftijdsgenoten. Als respondenten sociale support benoemen als helpend, erkennen ze ook de positieve rol die anderen kunnen spelen in hun leven en hebben ze ook de vaardigheden om hulp te vragen van anderen (Hass & Graydon, 2009). Benard (2004) geeft aan dat het waarderen van relaties een belangrijke bron is bij veerkracht (*resilience*). Het aanmoedigen en stimuleren van sociale competenties en sociale relaties door de opvoeders is erg belangrijk, vooral tijdens de transitiefase van

jongeren naar zelfstandigheid (Hass & Graydon, 2009). De kans op een meer permanente plek is groter als jongeren hun relaties betrekken bij het proces (Stott & Gustavsson, 2010).

Als jongeren uitstromen binnen de jeugdzorg, is de vervolgplek vaak richting zelfstandigheid. Als jongeren buiten de jeugdzorg gaan wonen, is dit vooral bij familie, zo blijkt uit de mixed-method studie van McCoy en collega's (2008) bij N=404 jongeren uit Missouri, Verenigde Staten. De terugkeer naar familie laat zien dat biologische familie een enorm grote rol speelt in het leven van de jongeren. Het verlangen blijft er altijd bij de jongeren om terug naar familie te gaan, ook als de jeugdzorg dit niet mogelijk acht (McCoy et al., 2008).

Er werd al als succesfactor van pleeg- of gezinshuisouders genoemd dat ze jongeren voorbereiden op zelfstandig wonen (Sarti & Neijboer, 2011). Het is voor pleegouders stimulerend te zien dat jongeren vooruitgang boeken op het gebied van onafhankelijkheid. Ook de motivatie en actieve betrokkenheid van de jongere om zelfstandig te worden, zorgt ervoor dat er vooruitgang wordt geboekt in het proces. Belangrijk voor de pleegouders hierbij is dat ze het proces niet zelf bepalen, maar de jongeren hierin ook de ruimte geven mee te beslissen (Havlicek et al., 2012).

De mixed-method studie van McCoy en collega's (2008) en de review van Kaplan en collega's (2009) hebben de aanbeveling om de leeftijdsgrens van de jeugdzorg te verhogen van 18 naar 21 jaar, omdat niet alle jongeren op hun 18^e klaar zijn om uit te stromen. Het bereiken van een leeftijd zou niet een reden moeten zijn om een plaatsing te laten stoppen. Een longitudinale studie beschreven in de review van Kaplan en collega's laat zien dat jongeren die in de jeugdzorg bleven tot hun 21^e betere uitkomsten hadden dan de jongeren die op hun 18^e of eerder uitstroonden. Het systeem zou daarin ook meer aan de behoefte van de jongeren moeten voldoen, bijvoorbeeld met een tussenvorm waarin jongeren nog wel in een pleeggezin wonen maar kunnen oefenen met zelfstandigheid, in de vorm van een kamertraining (McCoy et al., 2008). Bij het zelfstandiger wonen is het belangrijk dat de jongeren nog terug kunnen vallen op een gezond en steunend netwerk (Kaplan et al., 2009). Jongeren die pleegzorg verlaten zouden ondersteund moeten worden tot ze onafhankelijke, zelfstandige burgers in de maatschappij zijn die in hun eigen kracht geloven. Investeren in sociale support is daarin essentieel (Kaplan et al., 2009).

Samengevat kunnen de risico- en succesfactoren vanuit de literatuur met betrekking tot de plaatsing en verblijf in een gezinssetting weergegeven worden in figuur 2. De factoren zijn gecategoriseerd op relevantie. De relevantie is gebaseerd op het aantal onderzoeken, het soort onderzoek, de grootte van de onderzoeksgroep, eenduidigheid in uitkomsten en de leeftijd van de onderzoeksgroep. Zo weegt bijvoorbeeld de succesfactor betrokkenheid/motivatie van de jeugdige (5 studies, waarvan een longitudinale studie met N=404) zwaarder dan veilige hechting/integratie (2 studies, waarvan een empirisch onderzoek met N=179). Factoren die bijdragen aan de eigen kracht van jongeren kunnen gezien worden als succesfactoren, en worden toegevoegd aan het model.

Figuur 2. Risico- en succesfactoren voor jongeren in een gezinssetting, uitkomsten van de literatuur.

Het Huidige Onderzoek

Hoewel jongeren die uit huis geplaatst zijn een kwetsbare groep vormen, wordt er in de literatuur weinig aandacht besteed aan deze specifieke doelgroep en de factoren die bij kunnen dragen aan een succesvolle gezinsplaatsing. Veel onderzoeken richten zich op risico- of succesfactoren voor jongere kinderen in pleeggezinnen. Wat betreft de periode na de hulpverlening gaan onderzoeken vooral in op risico's en negatieve gevolgen (Merdinger, Hines, Lemon, Osterling & Wyatt, zoals geciteerd in Kaplan et al., 2009). De eigen kracht van jongeren komt vaak niet aan bod (Kaplan et al., 2009).

Dit huidige onderzoek is vernieuwend, omdat het zich specifiek richt op jongeren in de leeftijd 14 tot en met 18 jaar en zowel pleeggezinnen als gezinshuizen onderzoekt. Bovendien wordt niet alleen de plaatsing en het verblijf in het pleeggezin onderzocht, maar ook de periode na de hulpverlening waarbij de focus ligt op hoe de hulp bij kan dragen aan de eigen kracht van jongeren. Daarnaast is er een gebrek aan studies die jongeren in pleegzorg betrekken als participanten (Kaplan et al., 2009).

De aanname voor het huidige onderzoek is dat veel risico- en succesfactoren uit de literatuur gerelateerd aan de plaatsing en het verblijf ook van toepassing zullen zijn op jongeren van 14 tot en met 18 jaar. Er wordt echter wel een verschil in visie op deze factoren verwacht tussen jongeren, pleegouders en gezinshuisouders of professionals. Wat betreft de eigen kracht wordt op basis van de literatuur verwacht dat pleeg- en gezinshuisouders de nadruk leggen op het vergroten van zelfstandigheid en het sociale netwerk van de jongeren tijdens de plaatsing.

Methode

Data

Dit onderzoek betreft een kwalitatieve survey, waarbij door middel van interviews onderzoek is gedaan naar de praktijkervaringen met betrekking tot uit huis geplaatste jongeren in een gezinssetting. Om de geldigheid van de uitkomsten te vergroten, is er -door middel van triangulatie- gebruik gemaakt van verschillende invalshoeken (Baarda, 2009). Er zijn interviews afgenomen met vier verschillende groepen binnen de organisatie Jeugdformaat in Den Haag en omstreken, namelijk jongeren, gezinshuisouders, pleegouders en professionals. Gezinshuisouders zijn ook professionals, maar worden hier als aparte groep genoemd om het verschil duidelijk te maken tussen gezinshuisouders en overige professionals. De interviews zijn aan de hand van topiclijsten afgenomen, opgenomen op een voicerecorder en duurden gemiddeld een uur. Tijdens de interviews hebben de respondenten ook een lijst met stellingen ingevuld.

Respondenten

In totaal hebben er 30 respondenten deel genomen aan het onderzoek. In 21 interviews zijn 29 respondenten (6 gezinshuisouders, 10 pleegouders, 5 professionals en 8 jongeren) gesproken, één respondent heeft alleen de stellingen ingevuld. Leidinggevenden van de gezinshuizen hebben vijf gezinshuisouders aangedragen waarvan bekend is dat ze ervaring hebben met de opvang van pubers. Alle vijf gezinshuisouders waren bereid mee te werken en ook een zelfstandige gezinshuisouder heeft meegewerkt. Voor de pleegouders is een oproep gedaan in het pleegoudernieuws, waarbij acht pleegouders hebben gereageerd. In totaal zijn er zeven interviews bij tien pleegouders afgenomen (drie keer man en vrouw aanwezig), bij één pleegouder kon er geen interview afgesproken worden, zij heeft wel digitaal de stellingen ingevuld om toch een bijdrage te kunnen leveren aan het onderzoek. Er hebben acht jongeren meegedaan aan de interviews: twee jongeren sloten aan bij een interview met de gezinshuisouder, één jongere sloot aan bij haar pleegouder, twee jongeren uit een residentiële voorziening (logeerhuis genoemd) zijn geïnterviewd en drie jongeren van de jongerenraad van Jeugdformaat namen deel aan een groepsinterview. Vijf professionals hebben meegewerkt aan een interview: een leidinggevende gezinshuizen, de instroomcoördinator gezinshuizen, een pleegzorgbegeleider, een pedagogisch medewerker van het logeerhuis die in het verleden pleegouder en pleegzorgbegeleider is geweest en een gezinsvoogd van Bureau Jeugdzorg.

Meetinstrument

Er zijn vier verschillende topiclijsten gemaakt voor de respondenten, één voor de gezinshuisouders en pleegouders, één voor de professionals, één voor jongeren in een gezinshuis of pleeggezin en één voor jongeren in een logeerhuis, zie bijlage 3. De vragen komen zoveel mogelijk overeen maar zijn alleen aangepast zodat ze toepasbaar zijn op de verschillende groepen. De topics zijn onderverdeeld in factoren tijdens de plaatsing en hulpverlening en factoren na de hulpverleningsperiode.

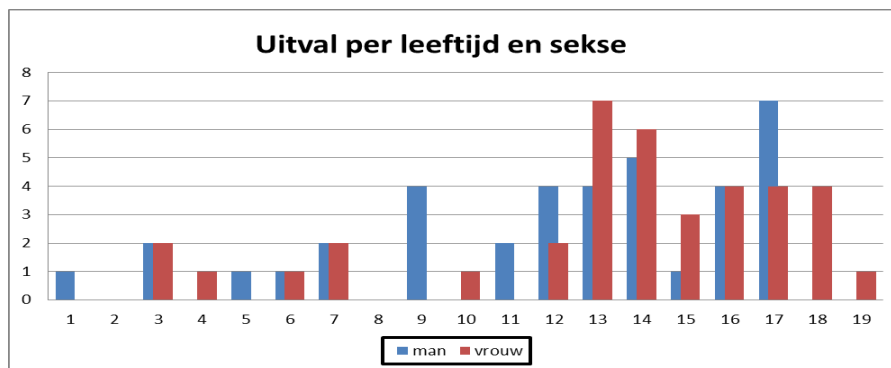
De factoren tijdens de plaatsing en hulpverlening zijn gebaseerd op de vier categorieën uit de literatuur: factoren met betrekking tot de jeugdige, het gezin van herkomst, het pleeggezin of gezinshuis en de hulpverlening. De vragen zijn zoveel mogelijk open geformuleerd. Voorbeeldvragen zijn: ‘Welke factoren vanuit het gezin van herkomst kunnen naar uw mening van invloed zijn op het succesvol verblijven van een jongere in een gezinssetting?’ en ‘Wat vindt u belangrijk om de jongeren mee te geven voor ná de hulpverlening?’. Voor de analyse van de interviews is gebruik gemaakt van het kwalitatieve data-analyseprogramma Nvivo10. Alle interviews zijn uitgetypt, gecodeerd en geanalyseerd. Een deel van de codeboom uit Nvivo is weergegeven in bijlage 5.

Om de verschillende groepen met elkaar te kunnen vergelijken, is aan de respondenten na de interviews gevraagd een vragenlijst met 18 stellingen in te vullen, zie bijlage 4. In de stellingen zijn succes- en risicofactoren vanuit de literatuur verwerkt. Een stelling met betrekking tot de leeftijd is bijvoorbeeld: ‘Kinderen (< 14 jaar) hebben een grotere kans om een plaatsing in een gezinssetting te laten slagen dan jongeren (> 14 jaar)’. Daarnaast zijn er ook stellingen geformuleerd over Jeugdformaat, om in kaart te brengen in hoeverre bepaalde succesfactoren aanwezig zijn binnen de hulpverlening van Jeugdformaat. Het werken met de eigen kracht en het sociale netwerk van de jongeren zijn in deze stellingen verwerkt. Bijvoorbeeld: ‘Er wordt bij jongeren in een gezinssetting van Jeugdformaat voldoende gewerkt met hun sociale netwerk’. De stellingen zijn geanalyseerd in SPSS, waarbij gekeken is of er een samenhang is tussen verschillende items en of de verschillende groepen respondenten significant van elkaar verschillen. De verwachting was dat er een aantal items inhoudelijk met elkaar zouden samenhangen, namelijk stelling 1 en 9 (belang van leeftijd); stelling 2.1 en 6 (belang van betrekken jeugdige); stelling 3.1 en 4 (belang van betrekken biologische ouders); stelling 7.1 en 7.3 (belang van rol ambulant hulpverlener) en stellingen 2.2, 3.2, 5.2, 7.2, 10.2, 11, en 12 (voldoende bij Jeugdformaat aanwezig). De interne betrouwbaarheid van de schalen is met behulp van Cronbach Alpha berekend. Bij een betrouwbaarheid >.6 is alleen de schaal ‘biologische ouders’ (= .67) betrouwbaar, de schalen ‘rol ambulant hulpverlener’ (= .54) en ‘voldoende bij Jeugdformaat’ (= .57) zaten daar net onder. Met behulp van een ANOVA toets is gekeken of binnen deze drie schalen de verschillende groepen significant van elkaar verschilden, dit bleek alleen het geval te zijn bij de schaal ‘betrekken biologische ouders’ ($p=.015$). De significante verschillen tussen de groepen wordt uitgewerkt bij de succesfactor ‘betrokkenheid en contact familie’. Vervolgens is met de ANOVA toets gekeken of de groepen binnen individuele stellingen significant van elkaar verschilden. Vanwege de kleine $N=30$ is gekozen voor een significantieniveau van $p<.10$. Alleen stelling 6 ($p=.08$) en 8 ($p=.098$) hadden een significante uitkomst. De significante uitkomsten zullen beschreven worden onder de succesfactor ‘doelen’ (stelling 6) en de risicofactor ‘beperkte plaatsingsmogelijkheden’ (stelling 8).

Huidige Situatie bij Jeugdformaat

Bij Jeugdformaat is de uitval van jongeren bij pleeggezinnen hoog (Bouman, 2013), maar het is lastig om het daadwerkelijke percentage uitval aan te tonen, omdat uitval niet goed wordt geregistreerd in het cliëntregistratiesysteem. Bouman (2013) laat met haar onderzoek binnen Jeugdformaat zien dat 29,8% van de cliënten is uitgevallen in de langdurige pleegzorg in 2011-2012. De uitval die geregistreerd wordt in het cliëntregistratiesysteem komt echter veel lager uit (10,4% in 2011-2012). De meeste uitval vindt plaats in de tienerleeftijd, met een piek bij 17 jaar voor jongens (9%) en een piek voor 13 en 14 jaar bij meisjes (9 en 8%), zie grafiek 1.

Omdat Bouman (2013) zich alleen heeft beperkt tot de langdurige pleegzorg, zijn er bij Jeugdformaat, afdeling Monitoring gegevens opgevraagd van uitval bij alle pleegzorgproducten en gezinshuizen in 2012, zie bijlage 1. Maar het is de vraag in hoeverre deze gegevens betrouwbaar zijn, aangezien Bouman aantoont dat het cliëntregistratiesysteem uitval niet goed registreert.

Grafiek 1. Aantal jeugdigen die zijn uitgevallen binnen de langdurige pleegzorg in 2011-2012, gecategoriseerd per leeftijd en sekse (Bouman, 2013).

Resultaten

Een Succesvolle Plaatsing

De gezinshuisouders en professionals vonden een plaatsing succesvol als een kind zich positief ontwikkelde en er zichtbare vooruitgang werd geboekt, ook al zijn het kleine stapjes. Pleegouders vonden een plaatsing succesvol als ze veilig terug kunnen naar huis of hun netwerk, of als ze kunnen blijven wonen in het pleeggezin tot hun 18e jaar. Enkele gezinshuisouders noemden een plaatsing succesvol als er een steunend netwerk om de jongere heen is gecreëerd. Eén van de jongeren noemde een plaatsing succesvol als er werd aangesloten bij de behoefte van de jongeren.

Factoren Gerelateerd aan de Jeugdige

Risicofactoren.

Leeftijd. Uit slechts twee interviews kwam naar voren dat de leeftijd een risicofactor is. Een pleegouder, die met veel verschillende leeftijden ervaring heeft, gaf aan dat hoe jonger de kinderen zijn, hoe gemakkelijker ze zich aan kunnen passen. Een 17-jarige jongere die woont in een logeerkamer vertelde

dat ze niet meer in een gezin wil wonen. Jongere kinderen zijn nog afhankelijk, zij heeft op haar leeftijd geen behoefte meer aan een ouderfiguur maar wilt werken richting zelfstandigheid.

Plaatsingsgeschiedenis. Plaatsingsgeschiedenis wordt vooral door de gezinshuisouders en professionals genoemd als risicofactor. Veel negatieve ervaringen in het verleden, bijvoorbeeld de ervaring van afwijzing, maken het lastiger de plaatsing te laten slagen. Met name als jongeren in een logeerhuis hebben gewoond voor ze geplaatst worden in een gezinssetting, is de kans van slagen kleiner volgens de gezinshuisouders en de gezinsvoogd. De verbinding met één persoon aangaan, het rekening houden met elkaar en de warme setting van het gezinsleven zijn ze niet meer gewend. Opvallend is dat de leidinggevende van de gezinshuizen juist van mening is dat het goed kan zijn voor een jongere om eerst in een logeerhuis te zitten, voor ze naar een gezin gaan, om eerst meer afstand en rust te krijgen. Wanneer ze rechtstreeks uit een gezin naar een gezinshuis of pleeggezin gaan, is de loyaliteit misschien groter. Eén gezinshuisouder gaf een voorbeeld van een jongen van 16 jaar die sinds zijn achtste op negen verschillende plekken heeft gewoond, maar zich nu voor het eerst thuis voelt in een gezinshuis. Hoewel een lange plaatsingsgeschiedenis dus wel een risicofactor is, kan er ook veel goed gemaakt worden door de gezinshuisouders of pleegouders.

Probleemgedrag. Jongeren die agressief gedrag vertonen, lopen een risico op voortijdige beëindiging van een plaatsing. Er lijkt een verschil te zijn tussen gezinshuizen en pleeggezinnen, gezinshuisouders lijken beter toegerust te zijn om met agressieve jongeren om te gaan dan pleegouders. “Gezinshuisouders kunnen veel hebben”, benoemde de leidinggevende, maar de grens wat betreft agressie wordt bereikt als gezinshuisouders of bewoners zich niet meer veilig voelen in hun eigen huis. Naast agressie is seksueel grensoverschrijdend gedrag een risicofactor.

Ook wordt een aantal keer de aanwezigheid van psychische of psychiatrische problemen bij de jongeren genoemd als risicofactor. Pleegouders of gezinshuisouders moeten sterk in hun schoenen staan, willen ze jongeren met psychische of psychiatrische problemen kunnen helpen. Het ligt er wel aan wat voor psychische problemen er spelen en in welke mate deze aanwezig zijn. “Jongeren met ernstige gedragsproblemen zijn niet geschikt voor een gezin”, zegt één van de pleegouders. Jongeren moeten wel enige gewetensvorming en aanpassingsvermogen hebben en gezag kunnen accepteren, om een plaatsing in een gezin te laten slagen. Sommige jongeren hebben eerst professionele hulp nodig voor ze in een gezin geplaatst kunnen worden.

Probleemgedrag van jongeren kan versterkt worden door verkeerde vrienden of alcohol- en drugsgebruik en zijn daarom door enkele pleeg- en gezinshuisouders ook genoemd als risicofactoren.

Intelligentie. Eén gezinshuisouder noemde een laag IQ als risicofactor. Zijn gezinshuis is gericht op zelfstandigheid en jongeren met een laag IQ kunnen niet altijd goed omgaan met de grote vrijheid en worden snel overschat in de mate van zelfstandigheid. Andere respondenten vinden een laag IQ geen

risicofactor, als de pleegouder of gezinshuisouder er goed mee om kan gaan, er is wel veel geduld voor nodig van de pleeg- of gezinshuisouder.

Succesfactoren.

Betrokkenheid en motivatie. Een succesfactor die veel is genoemd, is de betrokkenheid en motivatie van jongeren. De jongeren gaven aan dat het belangrijk is dat de plaatsing niet wordt opgedrongen, maar dat jongeren zelf ook betrokken worden bij de keuze. Er werd de jongeren wel gevraagd naar hun voorkeur daarbij kregen ze bij de kennismaking de ruimte aan te geven wat ze ervan vonden. Toch is het vaak geen vrijwillige keuze of is de plaatsing erg plotseling, zeggen twee gezinshuisouders. Een gezinsvoogd, pleegouder en gezinshuisouder vroegen zich af of het wel goed is om jongeren te betrekken bij de plaatsing. De gezinsvoogd benoemde dat jongeren ook teleurgesteld kunnen worden, als niet aan de wensen van de jongere kan worden voldaan.

Motivatie van jongeren werd door meer dan de helft van de respondenten (12 respondenten) genoemd als succesfactor. “Motivatie is minstens de helft van het succes”, zei één van de pleegouders. Enkele jongeren die niet in een gezinssetting willen wonen, gaven aan dat de kans op een succesvolle plaatsing klein is, als ze in een gezin worden geplaatst. Zij hadden meer behoefte aan afstand. Een andere jongere, die ook niet in een gezinshuis wilde wonen, wil daar nu niet meer weg. Dat voorbeeld laat zien dat de gezinshuisouders motivatie ook op gang kunnen krijgen bij de jongeren. We moeten niet de illusie hebben dat kinderen in een gezinssetting willen wonen, want “kinderen willen diep van binnen altijd bij hun ouders wonen”, vindt een gezinshuisouder. “Maar er moet wel enige vorm van motivatie zijn, om de plaatsing tot een succes te willen maken”.

Hechting. De kans dat jongeren een hechtingsrelatie opbouwen met de pleeg- of gezinshuisouders is groter als een jongere hier open voor staat, benoemen een professional en een gezinshuisouder. Eén van de jongeren gaf aan dat ze daar niet voor open staat. Ze vindt het te pijnlijk als ze meer liefde zal krijgen van het gezinshuis of pleeggezin dan van haar eigen omgeving. Uit interviews komt naar voren dat jongeren die ernstig zijn onthecht een gezinssetting als te bedreigend kunnen ervaren en kunnen zich veiliger voelen in een setting met meer afstand, zoals een logeerhuis. Verder komt uit de interviews naar voren dat jongeren een bepaalde vorm van inlevingsvermogen moeten hebben naar anderen toe. En de persoonlijke klik speelt een grote rol.

Een gezinsvoogd vertelde dat kinderen pas na twee jaar een hechting op kunnen bouwen met een opvoeder. Gezinshuisouders gaven voorbeelden van jongeren die na enkele maanden al een hechte band hadden opgebouwd. Zo had een jongen in een gezinshuis na drie maanden al gevraagd of ze hem konden adopteren en of hij zijn gezinshuisouder papa mocht noemen. Hechting is misschien een groot woord waar iedereen wat anders onder verstaat, maar de respondenten laten wel zien dat er correctieve hechtingservaringen opgedaan kunnen worden in een gezinssetting.

Factoren Gerelateerd aan het Gezin van Herkomst

Risicofactoren.

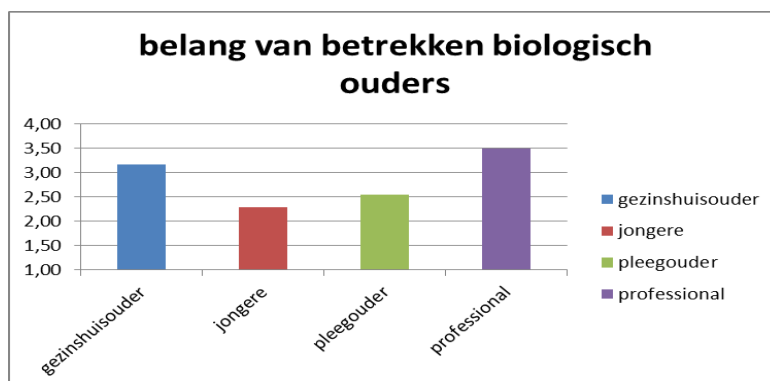
Drugs- of alcoholgebruik. Een pleegouder en een gezinshuisouder vinden drugs- en alcoholgebruik van de biologische ouders een mogelijke risicofactor, maar dat is afhankelijk van hoe ermee om wordt gegaan, zegt de gezinshuisouder. Zij zegt dat het in sommige gevallen beter is als er (tijdelijk) geen contact is met de verslaafde ouder, zodat de jongere eerst inzicht kan krijgen in de situatie en zelfvertrouwen om met de ouder om te kunnen gaan.

Psychiatrische stoornis. Drie keer (door een pleegouder, jongere en professional) is het hebben van een ouder met psychiatrische problematiek als risicofactor genoemd om een plaatsing te kunnen laten slagen. Omdat een psychiatrische stoornis ook genetisch bepaald kan zijn, moet er rekening mee gehouden worden dat de jeugdige zelf ook kans heeft een psychiatrische stoornis te ontwikkelen.

Jaloezie. Jaloezie van ouders is door een pleegouder, gezinshuisouder en jongere genoemd als risicofactor. Sommige ouders vinden het moeilijk om te accepteren dat hun kind in een ander gezin opgroeit, ze zijn bang dat de kinderen de pleeg- of gezinshuisouder boven de biologische ouder verkiest. Dit kan zorgen voor een loyaliteitsconflict bij de jongeren, wat de kans van slagen in een gezinssetting kleiner maakt.

Succesfactoren.

Betrokkenheid en contact familie. Betrokkenheid van- en contact met de biologische ouders zijn belangrijke succesfactoren. Vanuit de analyse van de stellingen blijkt er een significant verschil ($F=4.21$, $p=.015$) in de uitkomsten van de schaal 'betrekken van biologische ouders', waarbij stelling 3.1 ('contact met het gezin van herkomst dient te allen tijde gestimuleerd te worden') en stelling 4 ('biologische ouders moeten achter de plaatsing staan om de plaatsing te kunnen laten slagen') zijn samengevoegd. Via de Post Hoc Bonferroni kwam er een significant verschil uit tussen de groepen jongeren en professionals ($p=.03$) en pleegouders en professionals ($p=.09$). Zoals de staafdiagram laat zien, zien de professionals het grootste belang in van het betrekken van de biologische ouders ($M=3.5$, $SD=.50$), de jongeren zien het minste belang van het betrekken van de ouders ($M=2.29$, $SD=.81$).

Bovenstaande uitkomsten komen ook naar voren uit de interviews. De professionals en gezinshuisouders vinden het belangrijk dat ouders betrokken worden, al vinden enkele gezinshuisouders dat op dit moment

nog te vrijblijvend. Zij achten de kans op een succesvolle plaatsing groter, als ouders achter de plaatsing staan en emotionele toestemming geven aan het kind. “Familie is van essentieel belang, we zijn geneigd bij een jong kind sneller te werken met contact familie dan bij een puber, ik denk dat we het belang van contact familie bij een puber onderschatten”, aldus een leidinggevende. Jongeren gaven aan dat betrokkenheid van de ouders los staat van hoe de plaatsing verloopt. Enkele pleegouders benoemden dat het soms moeilijker is als ouders betrokken zijn, omdat ze dan meer rekening moeten houden met ouders en de invloed van ouders niet altijd positief is op het gedrag van het kind. Belangrijke voorwaarden die de respondenten noemden zijn dat er een goede rolverdeling is, dat er vertrouwen en respect is voor de opvoeder, dat er goed kan worden samen gewerkt, en dat de regie zoveel mogelijk wordt geprobeerd bij ouders te leggen. Ook werd er genoemd dat het in sommige gevallen niet mogelijk is om samen te werken met ouders, of in het belang van het kind beter is om afstand te bewaren naar ouders toe.

Factoren gerelateerd aan het Huidige Pleeggezin of Gezinshuis

Risicofactoren.

Aanwezigheid biologische kinderen. De respondenten in de interviews zagen zowel voor- als nadelen in de aanwezigheid van biologische kinderen. Voordelen zijn dat de kinderen van elkaar kunnen leren en de kracht van het eigen gezin kan ingezet worden. Nadelen zijn dat er jaloezie of irritaties op kunnen treden, de biologische kinderen een verkeerd voorbeeld kunnen zien en dat het erg druk kan zijn voor de biologische kinderen. Eén gezinshuisouder raadt het sterk af kinderen in huis te nemen als je nog eigen kinderen in huis hebt, vanwege de problemen die het heeft opgeleverd voor haar kinderen.

De respondenten vinden het belangrijk dat de pleegkinderen niet in dezelfde leeftijdscategorie zitten als de biologische kinderen, dat kan zorgen voor een concurrentiestrijd en is niet goed voor de positie van de kinderen in het gezin. De voorkeur lijkt uit te gaan naar pleegkinderen die jonger zijn dan de eigen kinderen. De pleegouder heeft dan al ervaring met die leeftijd en de eigen kinderen kunnen het goede voorbeeld geven. Los van de leeftijd is het belangrijk dat er een klik is en of de eigen kinderen veel ervaring hebben met pleegkinderen, dan zijn ze het gewend. Het is belangrijk om in de begeleiding aandacht te houden voor ieders positie in het gezin.

Zelf problemen. Jongeren hebben aangegeven dat het een risicofactor is als de gezinshuisouder of pleegouder zelf (onverwerkte) problemen heeft, waardoor ze teveel vanuit eigen emoties reageren en de jongere niet voldoende kunnen ondersteunen. Jongeren vinden het belangrijk dat pleeg- of gezinshuisouders eerst zelf hulp krijgen en hun problemen hebben verwerkt, voor ze jeugdigen op gaan vangen.

Niet aansluiten op behoefte jongeren. Een plaatsing kan mislukken omdat de benadering van de pleeg- of gezinshuisouder kan botsen met hetgeen waaraan de jongere behoefte heeft, gaven de jongeren aan. De ene jongere heeft meer behoefte aan afstand en zelfstandigheid, de andere heeft meer behoefte

aan nabijheid en warmte. Als de aanpak van de gezinshuisouder of pleegouder hier niet bij aansluit, kan dat een risico zijn voor de plaatsing.

Succesfactoren.

Ervaring. In 16 van de 21 interviews is de factor ervaring besproken, maar niet alle respondenten zijn het met elkaar eens dat dit een succesfactor is. Aan de ene kant wordt gezegd dat het handig is bij puberplaatsingen als je al ervaring hebt. Door de ervaring weten pleeg- of gezinshuisouders wat ze kunnen verwachten, situaties beter inschatten, en eerder hulp vragen als het niet goed gaat. Een gezinshuisouder is heel stellig: “Je kunt een puberplaatsing pas doen als je snapt hoe het werkt”. Snappen hoe het werkt heeft echter niet alleen met werkervaring of een pedagogische opleiding te maken, het gaat ook om levenservaring en een bepaalde ‘feeling’ die je moet hebben. Zonder ervaring kun je er toch voor in de wieg gelegd zijn en handelen op je intuïtie. Aan de andere kant zeggen enkele pleegouders en een gezinshuisouder dat ervaring ook een nadeel kan zijn. Je hebt daardoor bepaalde vooroordelen en verwachtingen. “Ieder kind is uniek, dan heb je niet altijd iets aan ervaring”, zegt een pleegouder.

Aansluiting. Aansluiting met het gezin is belangrijk voor jongeren, komt naar voren uit de interviews. Aansluiting in de vorm van dezelfde interesses, humor of een persoonlijke klik. Als de aansluiting er niet is, wordt dat gestimuleerd door jongeren te betrekken in het eigen leven van de pleeg- of gezinshuisouder. Pleeg- of gezinshuisouders met eigen kinderen nemen jongeren bijvoorbeeld mee naar de voetbal van hun eigen kinderen. Andere voorbeelden zijn de jongeren betrekken bij eigen hobby’s, meenemen naar familie of op vakantie. Pleeg- of gezinshuisouders die de voorkeur hebben voor jongeren, zullen ook eerder aansluiting vinden met jongeren. Dit heeft vervolgens weer een positieve uitwerking op jongeren, omdat ze zich welkom voelen. Enkele jongeren gaven aan eerder aansluiting te vinden bij een jong persoon, daar kunnen ze beter mee praten. Een 23-jarige pleegouder bevestigde dat ze zich goed kan verplaatsen in jongeren, haar leeftijd ervaart zij als een voordeel.

Geloof of cultuur. Er wordt wisselend gedacht over de rol van geloof of cultuur op pleeg- of gezinshuisouders. Gelovige pleeg- of gezinshuisouders kunnen gelovige jongeren beter ondersteunen en ruimte geven om hun eigen geloof uit te oefenen, is de ervaring van een leidinggevende. Een gezinshuisouder die christelijk is, denkt christelijke jongeren meer te kunnen bieden, omdat ze kunnen profiteren van hun netwerk en het geloof helpend kan zijn in contact met ouders. Aan de andere kant wilde een Antilliaanse gezinshuisouder geen Antilliaanse jongeren opvangen. Dan zijn de verwachtingen binnen de Antilliaanse gemeenschap hoog en wordt er verwacht dat problemen binnen het Antilliaanse netwerk opgelost zullen worden. Zij wil niet beroepsmatig in dat systeem zitten. Niet-gelovige pleeg- of gezinshuisouders zeggen dat het belangrijkste is dat ze open staan, respect hebben en ruimte geven voor andere culturen en geloven.

Op maat. Wat goed blijkt te werken is hulpverlening op maat aanbieden. De kans op een succesvolle plaatsing is groter als regels afgestemd worden op het individu, want ieder kind is anders. De

pleeg- en gezinshuisouders hanteren enkele algemene regels, maar verder worden regels afgestemd op vaardigheden van het kind en moet er ruimte zijn voor onderhandeling met pubers. Er is wel een verschil in de benadering van gezinshuisouders, de ene gezinshuisouder is heel strikt: “Mijn regels zijn duidelijk, geen verspilling van woorden. Dit zijn de regels, daar moet je je aan houden, zo niet dan volgt er een consequentie”. De andere gezinshuisouder zet weinig consequenties is, maar is zoekende naar wat werkt bij pubers en wat mag vanuit Jeugdformaat.

Competenties en eigenschappen. Om een band op te bouwen met pubers is het belangrijk dat pleeg- of gezinshuisouders liefde, warmte en aandacht kunnen geven aan een jongere. Open, persoonlijk en positief contact, jongeren het gevoel geven gehoord te worden. Daarnaast is het ook belangrijk dat de pleeg- of gezinshuisouders afstand bewaren, zodat ze het niet persoonlijk opvatten als ze geen liefde en warmte terug krijgen. Daar is geduld en uithoudingsvermogen voor nodig. Gezinshuisouders lijken vanwege een professionele setting meer afstand te kunnen bewaken dan pleegouders. “Ik neem niet de moederrol aan bij pubers, maar ik ben de opvoeder. Ik vertel ze wanneer het zakelijke tijd is en wanneer persoonlijk. Dat is een balans”, vertelde een gezinshuisouder.

Jongeren hebben daarnaast behoefte aan duidelijkheid. Duidelijkheid qua structuur, grenzen aangeven, betrouwbaarheid (“afpraak is afspraak”) en verwachtingen uitspreken. Eén van de jongere vertelde over haar gezinshuisouder: “In het begin was ze heel streng, dat was heel erg wennen. Maar nu is het helemaal niet meer streng, gewoon duidelijk zoals het hoort te zijn”.

Normaliseren wordt als belangrijke succesfactor genoemd door de gezinshuisouders. Gedrag kunnen normaliseren in plaats van problematiseren en een normaal gezin willen zijn, door niet de focus te leggen op hulpverlening. “Het meest werkend is het gewone”, aldus een gezinshuisouder. Iedere gezinshuisouder doet dit op zijn eigen manier, afhankelijk van wat de jongere nodig heeft en wat past bij de gezinshuisouder.

Veiligheid en vertrouwen creëren zijn ook belangrijke competenties van gezinshuis- en pleegouders, die bijdragen aan een succesvolle plaatsing. Er zijn voorbeelden genoemd waarbij gezinshuisouders snel een vertrouwensband op kunnen bouwen met jongeren, doordat ze een stabiele factor zijn in het leven van de jongere en voor ze klaar staan.

Factoren Gerelateerd aan het Hulpverleningsproces

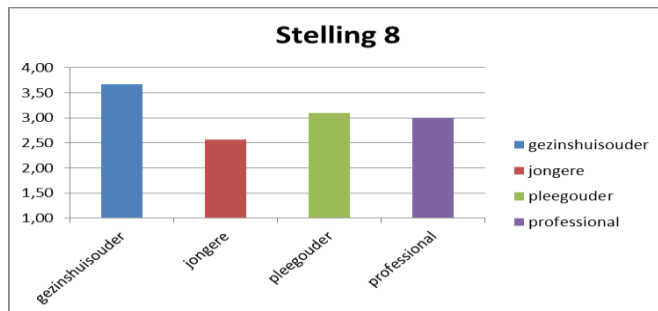
Risicofactoren.

Hulpverleners. Een belangrijke conclusie die alle respondenten beamen, is dat er teveel hulpverleners in beeld zijn van een jongere. “Ik word gek van al die hulpverleners”, geeft een jongere aan. Enkele respondenten weten het verschil niet tussen alle hulpverleners. Ook wordt er te weinig samen gewerkt en zijn niet alle hulpverleners in een gezin van elkaar op de hoogte.

Of het aantal wisselingen van hulpverleners een risicofactor is, daar verschillen de meningen over. Er zijn respondenten die dit absoluut een risicofactor vinden, veel verloop beschadigt een kind, bezorgt

vermoeidheid en schendt het vertrouwen. “Heb je net een band opgebouwd, gaat diegene weer weg, dat heeft impact”, zegt één van de jongeren. Aan de andere kant zijn er respondenten die zeggen dat de invloed van hulpverleners niet zo groot is, want de gezinshuis- of pleegouder is de stabiele factor.

Beperkte plaatsingsmogelijkheden. Stelling 8 ‘een gezinssetting is de meest ideale omgeving voor een jongere om op te groeien, als het niet meer thuis kan wonen’, had een significante uitkomst ($F=2.33$, $p=.098$). Het verschil in uitkomst tussen gezinshuisouders en jongeren was significant ($p=.085$). De gezinshuisouders zijn het sterkste eens met deze stelling ($M=3.67$, $SD=.52$), de jongeren het minste ($M=2.57$, $SD=1.27$).

Van de 29 respondenten scoren 25 respondenten (86%) een 3 (mee eens) of een 4 (helemaal mee eens). Een plaatsing in een gezinssetting heeft dus sterk de voorkeur. Een pleeggezin biedt de meeste stabiliteit, maar vanwege het lage aanbod van pleeggezinnen voor pubers moet er soms gekozen worden voor minder goede plekken, en komen jongeren in logeerhuizen terecht, benoemen de respondenten. Voor kinderen tot 12 jaar is het goed geregeld, vanaf 16 jaar hebben jongeren de mogelijkheid richting zelfstandigheid te werken. Maar voor jongeren van 12 tot 16 is het moeilijk om een geschikte continue plek te vinden. Jongeren hebben vaak al veel verplaatsingen meegemaakt. De plekken zijn vaak tijdelijk, maar er zijn tegelijkertijd beperkte doorstroommogelijkheden. “De rode draad door mijn werk van de afgelopen jaren, is dat het moeizaam lukt de juiste zorg te regelen voor pubers”, zei een gezinsvoogd.

Snel plaatsen. Door tijdsgebrek en jongeren die snel geplaatst moeten worden, kan er niet altijd voldoende voorwerk gedaan worden en aandacht worden besteed aan de matching. Voorbereiding en de hoeveelheid tijd die worden gestoken in een goede plaatsing zijn heel belangrijk. Pleegouders ervaren wel eens beperkte informatie bij een plaatsing, of een enorm verschil tussen het dossier en de praktijk. “Bij een mismatch is de kans op teleurgestelde gezinnen groter. Je moet wel zuinig zijn op je gezinnen, maar soms kan je niet anders”, aldus de instroomcoördinator.

Succesfactoren.

Matching. Matching speelt een grote rol bij een succesvolle plaatsing, daar zijn vele respondenten het mee eens. Het is belangrijk om in de matching rekening te houden met verschillende factoren: hulpvraag, leeftijd, locatie, eigen netwerk, een- of tweoudergezin, eigen kinderen aanwezig, andere kinderen in een gezin, hobby's en interesses. Het meest ideale is dat het op zoveel mogelijk punten matcht, en dat het gezin lijkt op het gezin van oorsprong (religie, normen en waarden). De realiteit is dat

er soms met spoed een plaats gevonden moet worden en dat kinderen voorrang krijgen. Een belangrijk punt bij matching is dat er een persoonlijke klik is, vinden pleegouders, professionals, en jongeren.

Matching speelt bij een zelfstandig gezinshuis een minder grote rol. Er worden jeugdigen met verschillende problematieken bij elkaar geplaatst, jeugdigen kunnen op die manier veel van elkaar leren. De gezinshuisouder kijkt wel naar de groepssamenstelling bij een nieuwe aanmelding, samen met een behandelcoördinator. Er wordt bijvoorbeeld voor gezorgd dat er geen slachtoffers van seksueel geweld geplaatst worden bij jongeren die seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen.

Duidelijkheid over perspectief. Iedereen is het er over eens dat er duidelijkheid over perspectief nodig is voor een jeugdige, anders kan het zich niet gaan hechten en weet het niet waar het aan toe is. In hoeverre een gezinshuis continuïteit kan bieden, daar verschillen de meningen over. In principe is een gezinshuis voor anderhalf jaar. Omdat 13- en 14-jarigen een lastige leeftijdsgroep zijn om te plaatsen, komt het in de praktijk voor dat jongeren langer blijven wonen in een gezinshuis, om van daaruit te werken naar zelfstandigheid. Sommige gezinshuisouders vinden het belangrijk dat er continuïteit wordt geboden, ook als dat betekent dat een jongere langer moet blijven in een gezinshuis. Niet alle respondenten zijn het hiermee eens, een langdurige gezinshuisplaatsing schiet zijn doel voorbij, vinden een gezinshuisouder en leidinggevende. Het moet namelijk een gericht traject zijn.

Steun, waardering en begeleiding. Steun uit eigen netwerk, waardering vanuit de organisatie en goede begeleiding vanuit de hulpverleners worden genoemd als succesfactoren. Er waren pleeg- en gezinshuisouders die te weinig steun en waardering ervaren vanuit de organisatie, dat kan ervoor zorgen dat pleeg- of gezinshuisouders uitvallen, benoemden ze. Enkele pleeg- en gezinshuisouders lopen aan tegen de zakelijkheid van de organisatie en hebben het idee dat er teveel wordt vergaderd en te weinig actie wordt ondernomen op de werkvloer. “Steun de werkvloer!”, benadrukte de pleegouder. Pleeg- of gezinshuisouders vinden het belangrijk dat ze hun ei kwijt kunnen en bevestiging kunnen krijgen van een hulpverlener als ze dat nodig hebben.

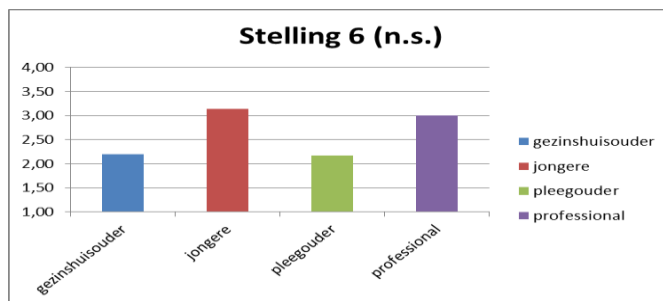
Bij goede begeleiding is het belangrijk dat er een goede methodiek aanwezig is, die aansluit bij de doelgroep. Er kan echter worden geconcludeerd dat de huidige gezinshuismethodiek van Jeugdformaat vooral gericht is op jonge kinderen. Er is behoefte aan een specifieke aanvulling op de methodiek gericht op pubers, gaven enkele gezinshuisouders en een professional aan.

Ervaring. Het kan een succesfactor zijn als hulpverleners ervaring hebben met pubers. Ervaring is belangrijker dan opleiding, vindt een gezinshuisouder. Maar ervaring is niet bepalend, vinden andere respondenten. Ze moeten hun werk leuk vinden, zich blijven ontwikkelen en gemotiveerd zijn, inlevingsvermogen, mensenkennis en levenservaring hebben.

Plaatsing bij broertjes of zusjes. Het voordeel van plaatsing bij broertjes of zusjes is dat ze steun aan elkaar hebben, dat ze gemakkelijker kunnen wennen, elkaar positief kunnen versterken en elkaar bezig kunnen houden. Het is beter om te proberen ze bij elkaar te plaatsen, dit komt alleen weinig voor,

ervaart de gezinsvoogd. In sommige gevallen is het ook beter om ze niet bij elkaar te plaatsen. Ze kunnen samen een bondje vormen, er kan sprake zijn van geweld onderling. Eén pleeggezin vindt het bij een kortdurende plaatsing een voordeel, bij een langdurige plaatsing houden ze elkaar in een bepaald ritme en is het beter om apart te wonen. Wel is het belangrijk dat contact met broertjes of zusjes gestimuleerd wordt door Bureau Jeugdzorg, dat gebeurt nu nog te weinig, ervaart een pleegouder.

Doelen. Eén van de stellingen die was voorgelegd was: ‘jongeren bij Jeugdformaat mogen zelf hun doelen bepalen waar ze aan willen werken’. Hoewel het hoofdeffect wel significant was ($F=2.63$, $p=.08$), waren de verschillen tussen de groepen na een Post Hoc Bonferroni toets niet meer significant. Toch zijn de verschillen tussen de groepen weergegeven in onderstaand staafdiagram.

Vanuit de kwalitatieve analyse kwam naar voren dat twee gezinshuisouders en een professional vinden dat de kans van slagen groter is als jongeren zelf mee werken en inbreng hebben in hun doelen. Een pleegouder en een gezinshuisouder vinden heel stellig dat jongeren niet zelf hun doelen kunnen bepalen. Hoewel het erop lijkt dat deze twee groepen elkaar tegenspreken, vinden ze allemaal dat jongeren wel inbreng moeten hebben. Ze kunnen meepraten met hun doelen, maar niet zelf de doelen bepalen. Jongeren hebben namelijk niet altijd zicht op wat nodig is. Ook zijn jongeren soms ‘doelen moe’, volwassenen kunnen de jongeren hier dan in begeleiden om toch de jongeren de goede weg op te helpen. Jongeren zelf bevestigden dat ze niet actief met doelen willen werken, want “dat doen ze in een normaal gezin ook niet”. Maar op een indirecte manier willen ze wel het duwtje in de goede richting krijgen.

Factoren die Bijdragen aan de Eigen Kracht van Jongeren

Het uiteindelijke doel van een gezinsopvang voor jongeren is de eigen kracht van jongeren vergroten en een steunend netwerk om de jongeren heen bouwen. Zoals één van de gezinshuisouders het verwoordde:

Het gaat niet alleen om het kind, maar ook dat je het kind bepaalde tools mee geeft, zodat het straks een steunpilaar kan zijn in onze samenleving, die op wat voor manier dan ook de samenleving kunnen dragen.

Het werken met eigen kracht van de jongeren is van essentieel belang en moet centraal staan in de hulpverlening, beamen alle respondenten. De positieve stimulans is belangrijk, de focus leggen op wat er goed gaat, dit uitvergroten en op die manier zelfvertrouwen en eigenwaarde meegeven. Om jongeren in hun eigen kracht te zetten, gaan gezinshuisouders samen met de jongeren in gesprek over hun mogelijkheden, op zoek naar de talenten en reiken ze de jongeren ideeën aan. Jongeren mogen zelf keuzes

maken en beslissingen nemen. Op die manier worden jongeren in hun eigen kracht gezet, door ze verantwoordelijkheden te geven. Een gezinshuisouder gebruikt het gezegde: “You can bring the horse to the water, but you can’t make him drink. It’s your choice to drink it or not”. Door gesprekken laat ze de jongeren dan zien wat de gevolgen van hun keuzes zijn, maar ze zijn wel zelf verantwoordelijk voor de beslissing die ze maken.

Sociaal netwerk. Om op eigen kracht verder te gaan, is het sociale netwerk van belang. Gezinshuisouders proberen zoveel mogelijk de familie te betrekken bij de hulpverlening en de regie bij ouders te leggen. Als dat niet lukt, gaan ze in gesprek met ouders om te kijken wat ouders nodig hebben. Gezinshuisouders gaan immers na een bepaalde periode weer weg uit het leven van de jongeren, familie blijft. Als er geen netwerk in beeld is, gaan de gezinshuisouders op zoek naar het opbouwen van contacten in de familie of het netwerk. Pleegouders lijken een kleinere rol te hebben naar ouders en familie toe. Enkele pleegouders hebben helemaal geen contact met ouders of familie. Er zijn wel pleegouders die zelf initiatief nemen om contacten te zoeken met familie, ondanks dat het door Bureau Jeugdzorg wordt afgeraden.

Wat pleegouders en gezinshuisouders allebei doen, is het stimuleren van contacten met vrienden. Vrienden worden uitgenodigd om langs te komen, ze stimuleren het doen van leuke dingen. Er wordt gekeken wie belangrijke steunfiguren zijn voor de jongere. Als er geen steunfiguur in het persoonlijke netwerk is, wordt er gekeken in het professionele netwerk of het eigen netwerk.

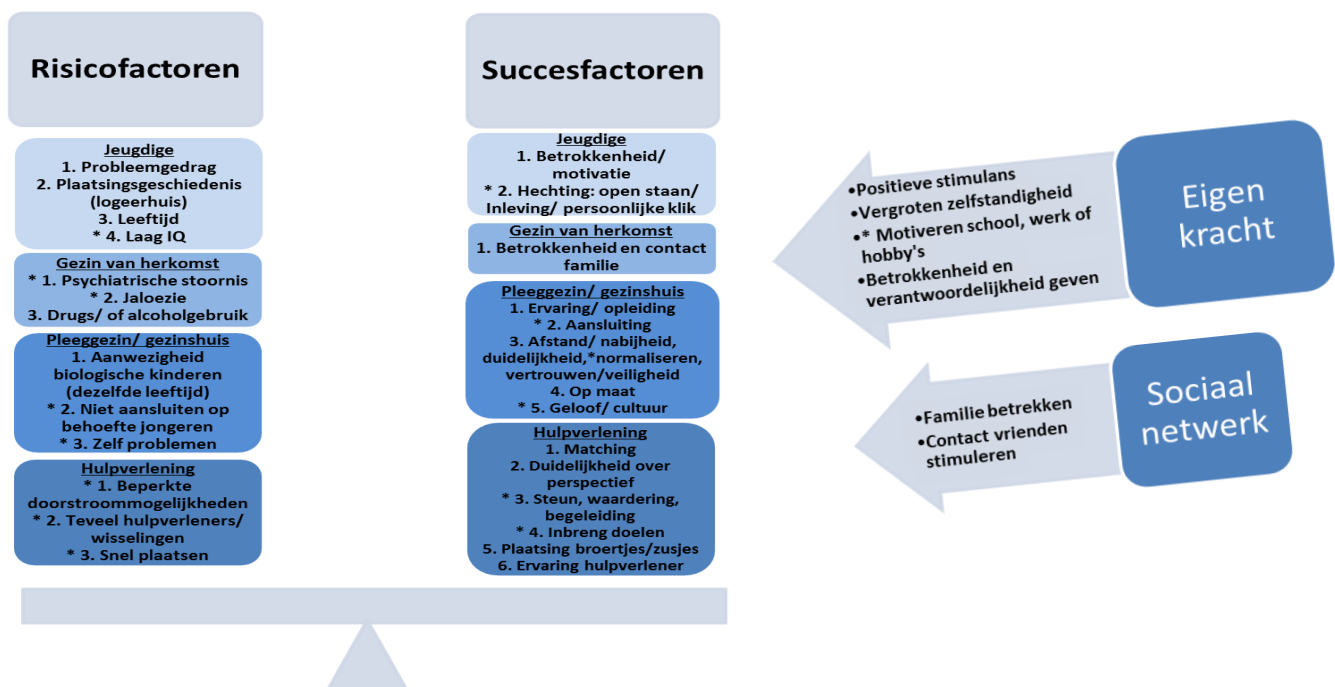
Motiveren voor hobby’s. Eigen kracht hangt samen met participeren in de maatschappij. Pleegouders en gezinshuisouders proberen jongeren niet alleen met studie of werk te laten participeren in de maatschappij, ook motiveren ze jongeren voor hobby’s of sport. Door middel van hobby’s of sport kunnen jongeren positieve contacten opdoen met leeftijdsgenoten, ontwikkelen ze sociale vaardigheden en wordt het zelfvertrouwen vergroot. Pleegouders lijken jongeren sneller op een sport te krijgen dan gezinshuisouders. Gezinshuisouders lopen nog wel eens aan tegen de vrijblijvendheid, jongeren zijn soms moeilijk te motiveren voor sport en beweging.

Zelfstandigheid. Het doel van pleeg- en gezinshuisouders is dat jongeren op eigen benen kunnen staan en een steunend netwerk om zich heen hebben. Er wordt vaak toegewerkt naar zelfstandigheid, de meest voorkomende vervolgplek is dan ook begeleid kamer wonen. De zelfstandigheid wordt steeds een stapje uitgebreid door pleeg- en gezinshuisouders. Afhankelijk van de setting, de behoefte, het doel en het perspectief van de jongere krijgen ze steeds meer taken en verantwoordelijkheden. Het gaat hierbij zowel om praktische zaken zoals het beheren van financiën, zelf koken, taken in het huishouden doen, maar ook om probleemoplossend vermogen, hoe ga je met anderen om, wat zijn je grenzen, meer grip krijgen op eigen dingen.

Er zijn gezinshuizen die een aanleunwoning hebben bij hun gezinshuis, waar meer zelfstandigheid verwacht wordt van jongeren dan in een regulier gezinshuis. Deze variant, voor 16+ jongeren, is een

mooie tussenvorm waar jongeren nog terug kunnen vallen op de gezinssetting als dat nodig is. Want de respondenten zijn het er over eens dat 16-, 17- en 18-jarigen erg jong zijn om al zelfstandig te gaan wonen, zeker omdat ze een belast verleden hebben. Vanuit begeleid kamer wonen is een HAT woning vaak de vervolgstap. Maar er ontbreekt nog een tussenstap, vooral voor 18+ jongeren, vinden de respondenten.

Samengevat kunnen alle succes- en risicofactoren vanuit de interviews worden samengevoegd in figuur 3, waar ook de succesfactoren van de eigen kracht zijn toegevoegd. De factoren zijn per categorie weergegeven op basis van belang. Gekeken is naar het aantal respondenten, de verschillende groepen en de eenduidigheid in antwoorden.

Figuur 3. Risico- en succesfactoren voor jongeren in een gezinssetting, uitkomsten van de interviews. Factoren met een * ervoor zijn nieuwe factoren die niet in de literatuur zijn genoemd.

Discussie

Vershil tussen Factoren Vanuit Literatuur en Praktijk

In dit onderzoek is een antwoord gezocht op de vraag welke factoren voor jongeren van 14 tot en met 18 jaar invloed hebben op plaatsing en verblijf in een gezinssetting, en welke factoren bijdragen aan het doel dat jongeren na de hulpverlening op eigen kracht met behulp van het sociale netwerk verder kunnen. De aanname wordt bevestigd dat veel factoren vanuit de literatuur toepasbaar zijn op de leeftijdsgroep 14 tot en met 18-jarigen. Maar er zijn ook nieuwe factoren uit het praktijkonderzoek naar voren gekomen, die niet in de literatuur zijn genoemd. In figuur 3 zijn de nieuwe factoren aangegeven met een sterretje. De belangrijkste verschillen tussen de literatuur en de interviews worden per categorie

besproken. Voor een geheel overzicht van figuur 2 en 3 onder elkaar wordt verwezen naar bijlage 6.

Factoren met betrekking tot de jeugdige.

Risicofactoren. Vanuit de literatuur is leeftijd de belangrijkste risicofactor (Fernandez, 2009), in de interviews is deze factor maar enkele keren genoemd, de focus in de interviews lag vooral op jongeren, vanuit de literatuur ging het vaak om kinderen of jeugdigen. De nadruk bij plaatsingsgeschiedenis werd door de respondenten vooral gelegd op eerdere plaatsingen in een residentiële voorziening. Oosterman en collega's (2007) bevestigen dat de kans op voortijdige beëindiging van de plaatsing toeneemt voor kinderen die in een residentiële voorziening hebben gezeten. In een studie van Newton en collega's (2000) was externaliserend probleemgedrag de grootste voorspeller voor verplaatsingen. Bij de respondenten ging het bij probleemgedrag om agressie, psychische stoornissen, alcohol- of drugsgebruik of verkeerde vrienden. Gezinshuisouders lijken beter toegerust te zijn om te gaan met agressieve jongeren dan pleegouders, vanwege de professionele achtergrond. Een laag IQ van de jeugdige is een risicofactor die niet in de literatuur naar voren kwam, maar in de interviews door slechts één gezinshuisouder genoemd is. Daarom staat deze risicofactor bij de jeugdige als laatste factor genoemd. Het gaat bij een laag IQ vooral om jongeren die snel overvraagd kunnen worden als ze werken richting zelfstandigheid. Maar als de pleeg- of gezinshuisouders geduld tonen, hoeft het geen risicofactor te zijn.

Succesfactoren. Betrokkenheid en motivatie zijn de belangrijkste succesfactoren vanuit zowel literatuur (McCoy et al., 2008) als praktijkonderzoek. Met betrekking tot hechting is het integreren in een gezin en de mogelijkheid om relaties aan te gaan (Leathers, 2006) een succesfactor vanuit de literatuur. De respondenten achten de kans dat een jongere integreert in een gezinshuis of pleeggezin groter als de jongere ervoor open staat. Werner (2000) noemde het hebben van een veilige hechting met ten minste één volwassene een succesfactor. Vanuit de interviews werd genoemd dat de jongere wel een bepaalde vorm van inlevingsvermogen moet hebben en speelt de persoonlijke klik een grote rol.

Factoren met betrekking tot het gezin van herkomst.

Risicofactoren. Een psychiatrische stoornis en jaloezie van de biologische ouders zijn risicofactoren die niet in de literatuur terug te vinden zijn, maar wel in de interviews genoemd werden. De meta-analyse van Oosterman en collega's (2007) had een klein effect gevonden voor drugs- of alcoholgebruik van biologische ouders, als kinderen langer dan drie jaar in de jeugdzorg zaten. Enkele respondenten vonden drugs- of alcoholgebruik ook een risicofactor, maar hierbij was het wel afhankelijk van hoe ermee om wordt gegaan.

Succesfactoren. Betrokkenheid, samenwerking en goed contact met familie worden gezien als belangrijke succesfactoren vanuit de interviews, de stellingen en de literatuur (Kalland & Sinkkonen, 2001). Opvallend was dat professionals en gezinshuisouders vanuit de stellingen het grootste belang inzagen van betrekken van biologische ouders, de jongeren zagen het minste belang hiervan in. De gezinshuisouders en professionals zien in dat hun rol in het leven van de jongeren tijdelijk is, ze

benadrukken daarbij de loyaliteit van de jongeren naar de biologische ouders. De jongeren vonden dat het verloop van de plaatsing los staat van betrokkenheid van ouders. Dit is een opvallende uitkomst, omdat het veel onderzoeken tegenspreekt. Onder andere de studie van McCoy en collega's (2008), die bij N=404 jongeren (17 -19 jaar) aantoont hoe belangrijk de familie is voor jongeren. Mogelijk is de onderzoeksgroep van N=8 jongeren in het huidige onderzoek niet representatief voor andere jongeren. Er zijn echter ook onderzoeken (Egelund & Vitus, 2009; Oosterman et al., 2007) die aantonen dat factoren gerelateerd aan het gezin van herkomst geen significante rol spelen bij de uitkomst van jongeren. Egelund en Vitus (2009) bevestigen de visie van de jongeren in het huidige onderzoek dat jongeren zelf de belangrijkste personen zijn die invloed hebben op het verloop van de zorg, dat is onafhankelijk van de situatie van de ouders. Jongeren zitten in de ontwikkelingsfase waarin ze zich losmaken van hun ouders, mogelijk dat ze daarom de betrokkenheid minder belangrijk vinden. De vraag is ook welke rol de relatie speelt die jongeren hebben met de biologische ouders, vervolgonderzoek is nodig om daar conclusies over te trekken.

Factoren met betrekking tot het huidige pleeggezin of gezinshuis.

Risicofactoren. De aanwezigheid van biologische kinderen in het gezin werd vanuit literatuur gezien als risicofactor met betrekking tot een stabiele plaatsing, maar dit was echter wel afhankelijk van leeftijd en sekse van de biologische en de pleegkinderen (Oosterman et al., 2007). Vanuit praktijkonderzoek is aanwezigheid van biologische kinderen een risicofactor als de pleegkinderen dezelfde leeftijd hebben als de biologische kinderen. De voorkeur lijkt uit te gaan naar pleegkinderen die jonger zijn dan de biologische kinderen. Er zijn in de interviews geen uitspraken gedaan over sekse.

Een belangrijke uitkomst is dat de jongeren in de interviews twee nieuwe risicofactoren hebben aangedragen welke niet in de literatuur naar voren kwamen. Het gaat om pleeg- of gezinshuisouders die zelf problemen hebben en de aanpak van de pleeg- of gezinshuisouders die niet aansluit bij de behoefte van de jongeren. Vervolgonderzoek wordt aangeraden om te toetsen in hoeverre deze factoren daadwerkelijk een risico vormen voor het verloop van de plaatsing.

Succesfactoren. Succesfactoren die vanuit literatuur en praktijk overeen kwamen waren de ervaring (Gardeniers & De Vries, 2012), pedagogische opleiding (De Baat et al., 2012), individuele aanpak (op maat) en een goede balans tussen duidelijkheid, grenzen aangeven, afstand, maar ook nabijheid door warmte en empathie (Engelhart & De Win, 2010). Vanuit de interviews werd dit aangevuld met normaliseren, veiligheid en vertrouwen. Andere nieuwe succesfactoren vanuit de respondenten waren de aansluiting van de pleeg- of gezinshuisouders met de jongere en de positieve rol die geloof kan spelen in de ondersteuning van jongeren.

Factoren met betrekking tot de hulpverlening.

Risicofactoren. Eggertsen (2008) liet zien dat het aantal wisselingen in hulpverleners een risicofactor is. De respondenten verschilden hierover van mening, de invloed van de hulpverlener lijkt

afhankelijk te zijn van de band die de jongere heeft met de hulpverlener. Een interessante risicofactor vanuit de interviews is dat er teveel hulpverleners in beeld zijn van een jongere. Andere nieuwe factoren vanuit de interviews zijn de beperkte doorstroommogelijkheden en het snel moeten plaatsen van jongeren.

Successfactoren. Veel succesfactoren vanuit de literatuur komen overeen met de uitkomsten van de interviews, het verschil zat vooral in de rangorde van de factoren. Matching (Sinclair & Wilson, 2003) staat bij de literatuur op twee, vanuit de interviews op één; ervaring van de hulpverlener (Eggertsen, 2008) staat vanuit literatuur op vier, vanuit praktijkonderzoek op zes; plaatsing bij biologische broertjes en zusjes (Oosterman et al., 2007) staat bij beide op vijf; continuïteit en duidelijkheid in perspectief (Hyde & Kammerer, 2009) staat op één vanuit voorgaand onderzoek, vanuit de interviews op twee. Er was een verschil van mening bij de respondenten in hoeverre een gezinshuis een langdurige continue plek kan bieden. Enkele respondenten vonden dat jongeren zo lang als nodig is in een gezinshuis kunnen blijven, andere respondenten waren van mening dat het een gericht traject moet zijn, voor een periode van anderhalf jaar. Nieuwe factoren die vanuit de praktijk gevonden zijn, zijn steun vanuit eigen netwerk en waardering vanuit de organisatie, en een goed aansluitende methodiek. Ook een nieuwe factor is het betrekken van jongeren bij het opstellen van doelen. Het gaat hier vooral om het meepraten over doelen, niet om het zelf laten bepalen van doelen.

Factoren met betrekking tot eigen kracht van de jongeren. De factoren met betrekking tot de eigen kracht van jongeren zijn toegevoegd aan figuur 2 en 3. Deze factoren kunnen namelijk gezien worden als succesfactoren om een gezinsplaatsing van jongeren te laten slagen. Er is onderscheid gemaakt tussen eigen kracht en het sociale netwerk. Met betrekking tot de eigen kracht van jongeren komt uit literatuur (Hass & Graydon, 2009) en praktijkonderzoek naar voren dat het belangrijk is de nadruk te leggen op wat er goed gaat. Ook beaamen de respondenten het belang van het betrekken van de jongere bij de hulpverlening (Stott & Gustavsson, 2010). De respondenten zetten de jongeren in hun eigen kracht door de jongeren regie te geven over de hulpverlening, ze zelf beslissingen te laten nemen verantwoordelijkheden te geven. Het vergroten van de zelfstandigheid is een succesfactor die overeen komt met het standpunt van Sarti en Neijboer (2011) om jongeren voor te bereiden op zelfstandigheid. Een succesfactor die niet vanuit de literatuur maar alleen vanuit de interviews naar voren kwam, is het stimuleren van sport of hobby's, zodat jongeren actief deel nemen in de maatschappij. Het betrekken van de familie is zowel naar voren gekomen uit literatuur (McCoy, 2008) als uit interviews. Kaplan en collega's (2009) vinden het belangrijk dat wanneer jongeren zelfstandig gaan wonen, ze nog terug kunnen vallen op een steunend netwerk. Pleeg- en gezinshuisouders creëren dit steunend netwerk door contacten met leeftijdsgenoten te stimuleren. Als er geen steunfiguur in het netwerk van de jongere aanwezig is, wordt er in het professionele of het eigen netwerk gekeken. McCoy en collega's (2008) pleiten ervoor om jongeren pas te laten uitstromen als ze daar klaar voor zijn, een leeftijdsgrens van 18 moet geen reden zijn om uit te stromen. De review van Kaplan en collega's (2009) liet zien dat jongeren die op hun 21^e

uitstroomden, betere uitkomsten hadden dan jongeren die op hun 18^e leeftijd al uitstroomden. Professionals, pleeg- en gezinshuisouders delen dit standpunt, zij vinden 18-jarigen soms ook te jong om op zichzelf te wonen. De tussenvorm waar McCoy en collega's (2008) over spraken, is terug te zien in gezinshuizen met een aanleunwoning, waar jongeren zelfstandig leren wonen, maar nog wel terug kunnen vallen op het gezin. De behoefte van de respondenten is wel om dit aanbod te vergroten en dan vooral het aanbod voor 18+ jongeren. De meeste jongeren die deelnamen aan de interviews wilden het liefst zelfstandig wonen, maar vonden een tussenvorm (kamer training centrum, HAT-woning) op dit moment het meest ideale. Ze kunnen dan zelfstandig wonen maar er zijn nog wel volwassenen die een oogje in het zeil kunnen houden en waar ze op terug kunnen vallen als dat nodig is.

Samenvattend kan geconcludeerd kan worden dat er veel factoren van invloed kunnen zijn op een succesvolle gezinsplaatsing van jongeren. Specifieke risicofactoren die niet vanuit de literatuur naar voren kwamen zijn: een laag IQ van jongeren, psychische stoornis en jaloezie van de biologische ouders, persoonlijke problemen van de pleeg- of gezinshuisouder, een aanpak die niet aansluit bij de behoefte van jongeren en teveel hulpverleners, beperkte doorstroombmogelijkheden en snel moeten plaatsen vanuit de hulpverlening. Nieuwe succesfactoren gerelateerd aan de jongere zijn open staan, inleving en een persoonlijke klik om een relatie aan te gaan met de pleeg- of gezinshuisouders. Vanuit de pleeg- of gezinshuisouder zijn normaliseren, veiligheid en vertrouwen, aansluiting en geloof of cultuur nieuwe succesfactoren. Vanuit de hulpverlening zijn dat steun, waardering en begeleiding, en jongeren betrekken bij het opstellen van doelen. Verder kunnen factoren met betrekking tot het stimuleren van de eigen kracht en het sociale netwerk van de jongeren toegevoegd worden als succesfactoren. Als tijdens de plaatsing eigen kracht en het sociale netwerk van de jongeren vergroot worden, heeft dat een positieve invloed op de periode na de hulpverlening. Er wordt aangeraden om de nieuwe factoren verder te onderzoeken in vervolgonderzoek, om te kunnen toetsen in hoeverre deze factoren daadwerkelijk invloed hebben op een plaatsing.

Sterke Kanten en Beperkingen van het Onderzoek

Een sterke kant van het huidige onderzoek is dat de respondenten gemotiveerd waren om deel te nemen aan het onderzoek. Pleegouders hebben zich zelf aangemeld naar aanleiding van een oproep in het pleegoudernieuws. De overige respondenten zijn benaderd maar wilden graag meewerken omdat ze het onderzoek relevant vonden en betrokken waren bij het onderwerp. De verschillende respondenten in de groepen zijn goed vertegenwoordigd. Wel zijn het vrij heterogene groepen. De groep jongeren bijvoorbeeld bestaat uit jongeren die wonen in een gezinshuis, pleeggezin en logeershuis. De professionals bestaan uit een gezinsvoogd, leidinggevende, pleegzorgbegeleider, instroomcoördinator en pedagogisch medewerker. Door de kleine heterogene onderzoeksgroep kunnen de resultaten niet gegeneraliseerd worden over de gehele populatie. Aangeraden wordt om bij vervolgonderzoek gebruik te maken van grotere homogene groepen.

Een kanttekening met betrekking tot de factoren, is dat factoren niet los van elkaar staan, maar invloed op elkaar hebben. Plaatsingsgeschiedenis en motivatie hangen bijvoorbeeld mogelijk met elkaar samen. Jongeren die al een lange plaatsingsgeschiedenis en weinig vertrouwen in de hulpverlening hebben, zijn mogelijk minder gemotiveerd om de plek te laten slagen.

Een tweede kanttekening is dat er bij de factoren veel nuanceverschillen genoemd zijn en niet alle respondenten waren het met elkaar eens. Of een factor invloed heeft, is afhankelijk van de jongere en situatie gebonden. Factoren die in dit onderzoek naar voren komen, zijn daarom ook geen garantie van succes of falen. De factoren vergroten de kans op een succes of falen, maar kunnen weer beïnvloed worden door andere aanwezige factoren. Maatwerk en matching zijn sleutelbegrippen die een belangrijke rol spelen. Het is van belang dat de rol van matching erkend wordt (Hyde & Kammerer, 2009).

Pleeggezinnen en gezinshuizen zijn in dit onderzoek bij elkaar genomen. Maar er komt in dit onderzoek wel naar voren dat er verschil zit in opvang in een pleeggezin of gezinshuis voor een jongere. Vooral jongeren vanaf 14 jaar kunnen moeite hebben om nog te integreren in een normaal gezin. Jongeren zetten zich in deze leeftijdsfase af tegen volwassenen, dat kan botsen met pleegouders die juist toenadering zoeken met het pleegkind. Een gezinshuis biedt een mooie tussenoplossing, om toch ook aan jongeren met zwaardere problematieken hulpverlening in gezinsvorm aan te kunnen bieden. Of het verschil tussen pleegzorg en gezinshuizen invloed heeft op de mogelijke succes- en risicofactoren, wordt in dit onderzoek niet duidelijk. Mogelijk dat de onderzoeksgroep te klein is om daar conclusies over te kunnen trekken. Vervolgonderzoek met een grotere onderzoeksgroep is nodig om hier dieper op in te kunnen gaan.

Aanbevelingen

Veel factoren kunnen invloed hebben op een plaatsing van jongeren in een gezinssetting. Het is van belang dat betrokken professionals zich bewust zijn van aanwezige risicofactoren, en inspelen op succesfactoren, om op die manier de kans van slagen van een plaatsing te vergroten.

Dit onderzoek benadrukt het belang van een goede matching. Neem voldoende tijd en aandacht voor het proces van de matching (Hyde & Kammerer, 2009). Dit wordt vooral lastig wanneer er met spoed een plek gevonden moet worden. Onderzocht moet worden of er crisisplaatsingen opgenomen kunnen worden in een gezinshuis of dat er een crisisgezinshuis kan komen waar jongeren voor korte duur geplaatst kunnen worden (Sinclair & Wilson, 2003). Op die manier wordt voorkomen dat jongeren eerst in een residentiële voorziening terecht komen. Vanuit de kortdurende plaatsing in een gezinshuis kan de behoefte van de jongere in kaart worden gebracht en is er voldoende tijd voor een goede matching. Het wordt aanbevolen om jongeren meer te betrekken bij dit proces, om op die manier de kans van slagen van een plaatsing te vergroten (Sinclair & Wilson, 2003).

Ook wordt de kans op een succesvolle plaatsing vergroot als zo snel mogelijk het perspectief van de jongeren duidelijk is, meteen in het begin van de hulpverlening dient de nadruk te moeten liggen op

perspectiefverheldering, waarbij alle opties nog open staan en het netwerk betrokken wordt (Freundlich & Avery, 2005). Tijdens de hulpverlening dient bewust gewerkt te worden aan het vergroten van de eigen kracht van jongeren, door ze te betrekken bij toekomstplannen en jongeren het gevoel te geven dat ze controle hebben over hun eigen leven. Ook wanneer terugkeer naar huis niet mogelijk is, dienen familie en het sociale netwerk betrokken te worden bij de hulpverlening, omdat het sociale netwerk een belangrijke rol speelt in het leven van de jongere na de periode van de hulpverlening (Freundlich & Avery, 2005). Vooral voor pleegouders is de aanbeveling om meer het biologische netwerk van de jongeren te betrekken en te kijken naar mogelijkheden om samen te werken met dit netwerk. Er is een rol weggelegd voor pleegzorgbegeleiders om de pleegouders te ondersteunen en begeleiden in het contact met familie. Ook is het voor pleegzorgbegeleiders of ambulante hulpverleners belangrijk om te luisteren naar de behoefte van de pleeg- of gezinshuisouders en ze te steunen waar mogelijk.

In dit onderzoek kwam naar voren dat er een beperkt aanbod was voor 14- en 15-jarigen en 18+ jongeren. Vervolgonderzoek wordt aanbevolen om te onderzoeken of het beperkte aanbod voor deze doelgroep ook op andere jeugdzorginstellingen van toepassing is en hoe, ondanks de beperkte financiële middelen, een beter gezinsgericht aanbod gecreëerd kan worden voor jongeren van 14-, 15- en 18 jaar. Pleegouders, gezinshuisouders en professionals die deelnamen aan de interviews hebben innovatieve ideeën, zoals bijvoorbeeld een aanleungezinshuis of een bovenverdieping voor tienermoeders. Het is dan ook de aanbeveling om te luisteren naar ideeën en als jeugdhulpverleningsinstelling op zoek te gaan naar mogelijkheden om een beter aanbod te creëren voor deze kwetsbare doelgroep. Want een continue verblijfplaats, gericht op de eigen kracht van jongeren, vergroot niet alleen de kans op positieve ontwikkelingen van jongeren, maar daarmee ook de toekomstige maatschappij.

Referenties

- Baarda, B. (2009). *Dit is onderzoek! Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Barth, R. P. (2002). *Institutions vs. foster homes: The empirical base for the second century of debate*. Chapel Hill: University of North Carolina.
- Benard, B. (2004). *Resiliency: What we have learned*. San Fransico: WestEd.
- Bouman, N. (2013). *Uitval bij de pleegzorg. Individueel Profileringsproject*. Den Haag: Fontys Hogeschool.
- Bowlby, J. (1988). *A Secure base: Clinical applications of attachment theory*. London: Routledge.
- De Baat, M., Berg-le Clercq, T., & Van der Steege, M. (2012). *Wat werkt in gezinshuizen?* Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Dozier, M., & Lindheim, O. (2006). This is my child: Differences among foster parents in commitment to their young children. *Child Maltreatment, 11*, 338-345. doi:10.1177/1077559506291263

- Egelund, T., & Vitus, K. (2009). Breakdown of care: the case of Danish teenage placements. *International Journal of Social Welfare*, 18, 45-56. doi:10.1111/j.1468-2397.2008.00564.x
- Eggertsen, L. (2008). Primary factors related to multiple placements for children in out-of-home care. *Child Welfare: Journal of Policy, and Program*, 87 (6), 71-90.
- Engelhart, E., & De Win, H. (2010). *Tienerpleegzorg: verkort rapport*. Pleegzorg Advies Nederland. Aangevraagd via <http://www.pleegzorgadvies.nl/Aanvraagformulier>
- Fernandez, E. (2009). Children's wellbeing in care: Evidence from a longitudinal study of outcomes. *Children and Youth Services Review*, 31, 1092-1100.
- Freundlich, M., & Avery, R. J. (2005). Planning for permanency for youth in congregate care. *Children and Youth Services Review*, 27, 115-134. doi:10.1016/j.chilyouth.2004.07.005
- Gardeniers, M., & De Vries, A. (2012). *Continuïteit in gezinshuizen. Ervaring gezinshuisouders en onderzoeksgegevens verzameld*. De Glind: Rudolphstichting & Gezinshuis.com.
- Hass, M., & Graydon, K. (2009). Sources of resiliency among successful foster youth. *Children and Youth Services Review*, 31, 457-463. doi:10.1016/j.chilyouth.2008.10.001
- Havlicek, J., McMillen, J.C., Fedoravicius, N., McNelly, D., & Robinson, D. (2012). Conceptualizing the step-down for foster youth approaching adulthood: Perceptions of service providers, caseworkers, and foster parents. *Children and Youth Service Review*, 34, 2327-2336. doi:10.1016/j.chilyouth.2012.08.013
- Hyde, J., & Kammerer, N. (2009). Adolescents' perspective on placement moves and congregate settings: Complex and cumulative instabilities in out-of-home care. *Children and Youth Services Review*, 31, 265-273. doi:10.1016/j.chilyouth.2008.07.019
- James, S. (2004). Why do foster care placements disrupt? An investigation of reasons for placement change in foster care. *Social Service Review*, 78, 601-627.
- Jeugdformaat (2011). *Methodiek gezinshuizen Jeugdformaat. Deel B: Visie en verdieping*. Den Haag: Stichting Jeugdformaat.
- Juffer, F. (2010). Beslissen over kinderen in problematische opvoedingssituaties: Inzichten uit gehechtheidsonderzoek. *Raad voor de rechtspraak: Research Memoranda*, 6 (6).
- Kalland, M., & Sinkkonen, J. (2001). Finnish children in foster care: Evaluating the breakdown of long-term placements. *Child Welfare*, 80, 513-527.
- Kaplan, S. J., Skolnik, L., & Turnbull, A. (2009). Enhancing the empowerment of youth. In foster care: Supportive services. *Child Welfare*, 88, 134-161.
- Leathers, S. J. (2006). Placement disruption and negative placement outcomes among adolescents in long-term foster care: The role of behavior problems. *Child Abuse & Neglect*, 30, 307-324. doi: 10.1016/j.chiabu.2005.09.003
- McCoy, H., McMillen, J.C., & Spitznagel, E. L. (2008). Older youth leaving the foster care system: Who,

- what, when, where, and why? *Children and Youth Services Review*, 30, 735-745.
doi:10.1016/j.chilyouth.2007.12.003
- Meuwissen, I. (2011). *Een landelijke sectorverkenning. Kenmerken van en opvoeding binnen gezinshuizen*. Masterthesis Universiteit Utrecht. De Glind/Utrecht: Rudolphstichting/ Universiteit Utrecht.
- Minty, B. (1999). Annotation: Outcomes in long-term foster family care. *Journal of Child Psychology & Psychiatry*, 40, 991-999.
- Newton, R., Litrownik, A., & Landsverk, J. (2000). Children and youth in foster care. Disentangling the relationship between problem behaviors and number of placements. *Child Abuse and Neglect*, 24, 1363-74.
- Oosterman, M., Schuengel, C., Slot, W., Bullens, R. A. R., & Doreleijers, T. A. H. (2007). Disruptions in foster care. A review and meta-analysis. *Children and Youth Services Review*, 29, 53-76.
doi:10.1016/j.chilyouth.2006.07.003
- Rouvoet, A. (2009). *Stand van zaken gezinshuizen*. Verkregen via <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2009/02/23/stand-van-zaken-gezinshuizen.html>
- Sarti, A., & Neijboer, D. (2011). *Dat voelt als een thuis voor mij. De Gezinshuizen met de Kwaliteitsstandaarden Jeugdzorg Q4C getoetst*. Amsterdam: Stichting Alexander.
- Schuurman, M. (2012). *Kenniskring Gezinshuizen AWBZ. Opbrengst en aandachtspunten voor de toekomst*. De Glind: Kalliope Consult, Rudolph Stichting & Gezinshuis.com.
- Sinclair, I., & Wilson, K. (2003). Matches and Mismatches: The contribution of carers and children to the success of foster placements. *British Journal of Social Work*, 33, 871- 884.
doi:10.1093/bjsw/33.7.871
- Stott, T., & Gustavsson, N. (2010). Balancing permanency and stability for youth in foster care. *Children and Youth Services Review*, 32, 619-625. doi:10.1016/j.chilyouth.2009.12.009
- Strijker, J., & Zandberg, T. (2005). Breakdown in foster care. *International Journal of Child and Family Welfare*, 8, 76-87.
- Unicef. (1989). *Preambule Verdrag inzake de Rechten van het Kind*. Verkregen via http://www.unicef.org/magic/resources/CRC_dutch_language_version.pdf
- United Nations. (2009). *Guidelines for the Alternative Care of Children*. Verkregen via http://www.unicef.org/aids/files/UN_Guidelines_for_alternative_care_of_children.pdf
- Van Eijk, H., & Langkamp, M. (2013). Gezinshuizen: jeugdhulpverlening van de toekomst. *Jeugdbeleid*, 1, 13- 16.
- Van IJendoorn, R., & Bakermans- Kranenburg, M. (2010). *Gehechtheid en trauma. Diagnostiek en behandeling voor de professionals*. Amsterdam: Hogrefe Uitgeverij.

- Van Oijen, S. (2010). *Resultaat van pleegzorgplaatsingen. Een onderzoek naar breakdown en de ontwikkeling van adolescente pleegkinderen bij langdurige pleegzorgplaatsingen*. Dissertatie, Rijksuniversiteit Groningen.
- Werner, E. (2000). Protective factors and individual resilience. In: J. P. Shonkoff & S. J. Meisels (eds.). *Handbook of early childhood intervention* (tweede editie; pp. 115- 132). Cambridge, England: Cambridge University Press.

Bijlagen

Bijlage 1 Cijfers van Jeugdformaat over uitval.....	38
Bijlage 2 Vormen van pleegzorg bij Jeugdformaat.....	39
Bijlage 3 Topiclijsten.....	41
Bijlage 3.1. Topiclijst Gezinshuisouders/ pleegouders	42
Bijlage 3.2. Topiclijst professionals	46
Bijlage 3.3. Topiclijst jongeren in pleeggezin/ gezinshuis	50
Bijlage 3.4. Topiclijst jongeren in een logeerhuis	54
Bijlage 4 Stellingen.....	59
Bijlage 5 Codeboom uit Nvivo	61
Bijlage 6 Figuur 2 en 3 onder elkaar weergegeven.....	62

Bijlage 1**Cijfers van Jeugdformaat over uitval**

Tabel 1

Onderstaande tabellen laten cijfers zien van de uitval binnen Jeugdformaat (alle zorgproducten), pleegzorg en gezinshuizen (Jeugdformaat, 2013). *Stroomcijfers Jeugdformaat*. CMP monitoring. Den Haag: Stichting Jeugdformaat

Totaal aantal afgesloten zorgproducten geïndiceerde zorg in 2012. Uitsplitsing naar uitval of geen uitval, en naar leeftijd bij einde zorgproduct.

u	<14 jr	>=14 jr	totaal
geen_uitval	2459	2365	4824
uitval	206	194	400
totalen	2665	2559	5224
% uitval	8%	8%	8%

Tabel 2

Aantal afgesloten pleegzorgproducten in 2012. Uitsplitsing naar uitval of geen uitval, en naar leeftijd bij einde zorgproduct.

u	<14 jr	>=14 jr	totaal
geen_uitval	366	196	562
uitval	15	19	34
totalen	381	215	596
% uitval	4%	9%	6%

Tabel 3

Aantal afgesloten gezinshuisproducten in 2012. Uitsplitsing naar uitval of geen uitval, en naar leeftijd bij einde zorgproduct.

u	<14 jr	>=14 jr	totaal
geen_uitval	16	9	25
uitval	3	4	7
totalen	19	13	32
% uitval	16%	31%	22%

Bijlage 2**Vormen van pleegzorg bij Jeugdformaat**

Hulp met en door pleegzorg	
Doelgroep:	Jeugdigen van 0-18/23 jaar met problemen, waarbij evenwicht in gezinssysteem verstoord is of dreigt te geraken en die tijdelijk niet thuis kunnen wonen.
Aard van de hulp:	Het bieden van veilig verblijf in bestands- of netwerkpleeggezin, plus hulp/ondersteuning, gericht op terugkeer naar eigen gezin.
Omvang en duur:	24-uurs verblijf gedurende gemiddeld 12 maanden, plus regelmatige huisbezoeken gedurende gemiddeld 12 maanden
Opvoeden met en door pleegzorg	
Doelgroep:	Jeugdigen van 0-18/23 jaar, die gebaat zijn bij opgroeien in gezinsverband waarbij perspectief op terugkeer naar huis ontbreekt.
Aard van de hulp:	Het bieden van een veilig verblijf in bestands- of netwerkpleeggezin.
Omvang en duur:	24-uurs verblijf
Hulp met deeltijdpleegzorg	
Doelgroep:	Jeugdigen van 0-18 jaar met problemen, waarbij evenwicht in gezinssysteem verstoord dreigt te geraken.
Aard van de hulp:	Het bieden van een veilig verblijf in bestands- of netwerkpleeggezin voor enkele dagen per week/maand ter ontlasting van de thuissituatie, plus hulp/ondersteuning, gericht op terugkeer naar eigen gezin.
Omvang en duur:	24-uurs verblijf gedurende gemiddeld 12 maanden, plus hulp/ondersteuning in de thuissituatie, gericht vergroten opvoedingsvaardigheden ouders en versterken netwerk

Opvoeden met deeltijdpleegzorg	
Doelgroep:	Jeugdigen 0-18 jaar met problemen, waarbij evenwicht in gezinssysteem verstoord dreigt te geraken
Aard van de hulp:	Het bieden van een veilig verblijf in bestands- of netwerkpleeggezin voor enkele dagen per week/maand ter ontlasting van de thuissituatie (of ter voorbereiding op een pleeggezinplaatsing).
Omvang en duur:	24-uurs verblijf

Pleegzorg plus	
Doelgroep:	Jeugdigen van 0-18 jaar met ernstige problemen, waarbij evenwicht in gezinssysteem verstoord is en die tijdelijk niet thuis kunnen wonen.
Aard van de hulp:	Het bieden van een veilig verblijf in bestands- of netwerkpleeggezin, bieden van gecoördineerde gezinsondersteuning in de thuissituatie, op gedragsbeïnvloeding/-verandering jeugdige, vergroten opvoedingsvaardigheden ouders, verbeteren onderlinge communicatie en versterken netwerk.
Omvang en duur:	24-uurs verblijf gedurende gemiddeld 12 maanden, plus regelmatige huisbezoeken en extra ondersteuning van pleegouders

Bijlage 3

Topiclijsten

Context van dit onderzoek

Introductie van mijzelf en studie /thesis.

Doel

Het doel van het onderzoek is om **kennis** te verkrijgen hoe de jeugdzorg betere residentiële zorg kan bieden aan jongeren via plaatsing in een gezinssetting.

Onder een gezinssetting verstaan we in dit onderzoek: hulp in een pleeggezin of in een gezinshuis.

Voor de ontwikkeling van de jongere (maar ook voor de pleeg/gezinshuisouders) is het belangrijk dat een plaatsing in een gezinssetting (gezinshuis of pleeggezin) slaagt. Daarom is het goed om in kaart te brengen welke factoren bijdragen aan een geslaagde plaatsing, verblijf/zorg en (voorbereiding op) de periode na de hulp in een gezinssetting. Met de kennis uit dit onderzoek kan Jeugdformaat vanuit haar visie ‘gezin boven tehuis’ betere zorg gaan bieden voor jongeren.

Onderzoeksvraag

In dit onderzoek staat de volgende onderzoeksvraag centraal:

Welke factoren voor jongeren van 14 tot en met 18 jaar hebben invloed op plaatsing en verblijf in een gezinssetting binnen de jeugdzorg, en welke factoren dragen bij aan het doel dat jongeren na de hulpverlening op eigen kracht met behulp van het sociale netwerk verder kunnen?

Verloop interview

In mijn onderzoek heb ik de factoren onderverdeeld in 4 categorieën. Deze categorieën zal ik ook aanhouden in de interviews. Factoren kunnen invloed hebben op het kind zelf, de biologische ouders of andere opvoeders in het gezin van herkomst, de opvoeders in de gezinssetting en factoren van de jeugdzorgorganisatie. U kunt de vragen beantwoorden vanuit uw ervaring en visie. Er wordt onderscheid gemaakt in factoren tijdens de plaatsing/ hulpverlening en factoren na de hulpverlening. Tijdens of na het interview zal ik u vragen stellingen in te vullen. Ik wil dan graag van u weten of u het helemaal eens, eens, mee oneens of helemaal oneens bent met de stelling. Deze stellingen hebben als doel om uiteindelijk de verschillende groepen beter met elkaar te kunnen vergelijken. Het interview zal maximaal een uur duren.

De uitkomsten uit de interviews zullen anoniem verwerkt worden.

- Mag ik het interview opnemen? Dit is alleen voor eigen gebruik, om de interviews uit te werken. De opnamen worden na afloop van het onderzoek vernietigd.

Heeft u nog vragen?

Nee, dan stel ik voor dat we nu beginnen met het interview (opnameapparatuur aanzetten).

Bijlage 3.1. Topiclijst Gezinshuisouders/ pleegouders**Introductie**

- Heeft u op dit moment jongeren in de leeftijdscategorie 14-18 jaar die bij u verblijven?
 - Zo nee, heeft u in het verleden wel jongeren van deze leeftijdscategorie opgevangen?
 - Heeft het opvangen van jongeren bewust uw voorkeur? Waarom wel/niet?
- Wat is uw ervaring met het opvangen van jongeren in een gezinshuis/ pleeggezin?
 - Kunt u mij vertellen over positieve en negatieve aspecten? Wat is er leuk of interessant aan de hulpverlening van pubers?
 - Hoe is uw ervaring met de uitval van pubers, de voortijdige beëindiging van de plaatsing?

Factoren tijdens de plaatsing/hulpverlening

- Wanneer is een plaatsing succesvol verlopen in uw ogen?

Misschien vindt u het prettig om een specifieke jongere in gedachte te nemen, bij het beantwoorden van de volgende vragen:

Factoren van het kind zelf

- Welke factoren op kindniveau kunnen naar uw mening van invloed zijn op het succesvol verblijven in een gezinssetting?
- Welke contra-indicaties zijn er? Wanneer kan een jongere echt niet in een gezin geplaatst worden? (*denk bijvoorbeeld aan gedragsproblemen, laag IQ*)
 - Wat is uw eigen grens, wanneer kan een jongere wel en wanneer niet in een gezin worden geplaatst?
- Hoe worden jongeren betrokken bij de keuze van plaatsing?
- Hoe is vanuit uw ervaring de motivatie van jongeren om een plaatsing in een gezinssetting te laten slagen? Kan dat in uw ogen gezien worden als succesfactor?
Stelling 2
- In hoeverre speelt de leeftijd van de jeugdige een rol bij een succesvolle plaatsing?
 - Is er een verschil in jongeren die op jonge leeftijd al in de jeugdzorg zijn geplaatst of pas in de puberteit?
Stelling 1
- Vanuit de literatuur zijn oudere meisjes de grootste risicogroep voor uitval. Wat is uw ervaring met verschillen tussen jongens en meisjes als het gaat om een succesvolle plaatsing?
- In hoeverre is uw ervaring dat de plaatsingsgeschiedenis een rol speelt?
 - Merkt u een verschil tussen jongeren die uit een logeerhuis komen en jongeren die uit gezinsverband komen?

Factoren vanuit de biologische ouders of opvoeders in gezin van herkomst

- Welke factoren vanuit het gezin van herkomst kunnen naar uw mening van invloed zijn op het succesvol verblijven van een jongere in een gezinssetting?
- Welke rol speelt het contact met de biologische ouders?
 - Gaat het om contact tussen pleeg/gezinshuisouder en biologische ouders, of om contact tussen jongere en biologische ouders?
 - Zit hier verschil in als terugkeer naar huis nog mogelijk is of als dat al uitgesloten is?

Stelling 3

- Hoe belangrijk is het dat de biologische ouders achter de plaatsing staan, om de plaatsing te kunnen laten slagen?

*Stelling 4***Factoren vanuit gezinssetting in de jeugdzorg**

- Welke factoren vanuit de gezinssetting in de jeugdzorg kunnen naar uw mening van invloed zijn op het succesvol verblijven van een jongere in een gezinssetting?
- Heeft u ook biologische kinderen?
 - In hoeverre is de aanwezigheid van biologische kinderen een risicofactor of juist een succesfactor, denkt u?
 - Denkt u dat daar nog verschil in zit als het gaat om leeftijdsverschil en sekse?
- Hoeveel jaar ervaring heeft u als gezinshuisouder/ pleegouder?
 - In hoeverre speelt de ervaring een rol bij het laten slagen van een plaatsing?
- Denkt u dat er een verschil in succes is bij bestands- of netwerkpleeggezinnen?
 - Waarom wel/ niet?

Stelling 5

Ter geheugen: andere succesfactoren vanuit literatuur: Aandacht voor de normale ontwikkeling, competentiegericht werken, individuele aanpak, betrokkenheid en sensitiviteit, empathie, warmte, consequent, flexibiliteit, onderhandelen, stimuleren en begrenzen

- Veel tijd door brengen thuis, goede training/ opleiding, huiselijke sfeer, stimuleren sociaal netwerk, nazorg afgestemd op de behoefte van de jeugdige

Hulpverleningsfactoren

- Welke hulpverleningsfactoren kunnen naar uw mening van invloed zijn op het succesvol verblijven van een jongere in een gezinssetting?
- In hoeverre biedt een gezinsplaatsing voor een jongere een continue verblijfplaats?

- Worden er bij het begin van een plaatsing altijd concrete doelen opgesteld en is het perspectief helder bij plaatsing?
 - Denkt u dat deze factoren van invloed zijn op een succesvolle plaatsing?
 - Hoe worden bij Jeugdformaat jongeren betrokken bij het opstellen van doelen?

Stelling 6

- Welke rol speelt matching in het hele proces?
- Heeft u wel eens biologische broertjes en zusjes bij elkaar opgevangen?
 - Denkt u dat als die mogelijkheid er is, dat dit een succesfactor is voor een puber?
- Aantal wisselingen hulpverleners: ervaart u veel wisselingen in ambulante hulpverleners?
 - Heeft u de indruk dat dit een factor is die een rol speelt bij het laten slagen van de plaatsing?
 - Heeft u de indruk dat de ervaring van de hulpverlener ook een rol speelt?

Stelling 7

Specifieke aspecten van jongeren

- Waarin verschilt de opvang van een puber met de opvang van een kind?
- Waar moet je specifiek bij pubers rekening mee houden als het gaat om de opvang in een gezinssetting?

(Denk aan: hechting, ontwikkelingstaken, toename conflicten en identiteit ontwikkelen).
- Wat hebben de pubers zelf nodig, denkt u, als het gaat om verblijf in een gezinssetting?
- Hoe speel je daar op in met de opvoeding?

(Denk aan: monitoring)
- Wat zijn de voordelen voor jongeren om op te groeien in een gezinssetting?

Wat zijn de nadelen voor jongeren om op te groeien in een gezinssetting?

Ziet u ook voordelen aan het verblijven in een logeerkamer voor jongeren?
- Wat is in uw ogen de meest ideale omgeving om op te groeien voor een jongere, als zij niet meer thuis kunnen wonen?

Stelling 8
- Denkt u dat, als het gaat om het succesvol opvangen van jongeren, er een verschil is tussen een pleeggezin en een gezinshuis?
 - Zo ja, wat is dat verschil?

- In hoeverre zijn de gezinshuizen/ pleeggezinnen voldoende toegerust op het opvangen van jongeren, denkt u?
- Mist u iets in het aanbod van Jeugdformaat voor verblijf voor jongeren? Wat zou er anders kunnen?

Opvoeding gericht op einde hulpverleningstraject

- Wat vindt u belangrijk om de jongeren mee te geven voor ná de hulpverlening?
- Welke opvoedingsdoelen hanteert u voor uzelf in het opvoeden van jongeren?
- Hoe is dat in de dagelijkse praktijk terug te zien?
- Bent u in de begeleiding van de jongere bewust bezig met eigen kracht en participatie?
 - Zo ja, hoe is dat in de praktijk terug te zien?
 - Zo nee, wat is hier de reden van?
- Wat heeft u nodig om in de begeleiding met jongeren te werken aan eigen kracht en participatie?

Stelling 12

- Bent u in de begeleiding van de jongere bewust bezig met hun sociale netwerk?
 - Zo ja, hoe is dat in de praktijk terug te zien?
 - Zo nee, wat is hier de reden van?
- Wat heeft u nodig om in de begeleiding met jongeren te werken aan het stimuleren van hun sociale netwerk?

Stelling 11

- Hoe is het contact met oud-bewoners?
- Hoe gaat het over het algemeen met de jongeren als ze zijn verhuisd?
- Waar komen de jongeren terecht nadat ze weggaan uit het gezinshuis/pleeggezin?
- Wat vindt u zelf een goede vervolgplek voor de jongeren als de hulp in de gezinssetting stopt?
- Wat is het voordeel van het wonen in een gezinssetting voor jongeren, met het oog op het functioneren na de hulpverlening?

Afronding

- Heeft u nog verbeterpunten voor Jeugdformaat?
- Ben ik nog iets vergeten, wilt u verder nog iets kwijt?
- Wilt u op de hoogte gehouden worden over de resultaten van het onderzoek?

Bedankt voor uw tijd en openheid

Bijlage 3.2. Topiclijst professionals**Factoren tijdens de plaatsing/ hulpverlening**

- Op welke manier bent u betrokken bij de hulpverlening?
- Kunt u vanuit uw positie iets zeggen over succesfactoren voor jongeren in een gezinssetting?
- Wanneer is een plaatsing succesvol verlopen in uw ogen?

Factoren van het kind zelf

- Welke factoren op kindniveau kunnen naar uw mening van invloed zijn op het succesvol verblijven in een gezinssetting?
- Zijn er contra-indicaties wanneer een jongere echt niet in een gezin geplaatst kan worden? (*denk bijvoorbeeld aan gedragsproblemen, laag IQ*)
 - Wat vind je zelf de grens, wanneer kan een jongere wel en wanneer niet in een gezin worden geplaatst?
- Hoe worden jongeren betrokken bij de keuze van plaatsing?
- Hoe is vanuit uw ervaring de motivatie van jongeren om een plaatsing in een gezinssetting te laten slagen? Kan dat in uw ogen gezien worden als succesfactor?
Stelling 2

- In hoeverre speelt de leeftijd van de jeugdige een rol bij een succesvolle plaatsing?
 - Is er een verschil in jongeren die op jonge leeftijd al in de jeugdzorg zijn geplaatst of pas in de puberteit?
Stelling 1
- Vanuit de literatuur zijn oudere meisjes de grootste risicogroep voor uitval. Wat is uw ervaring met verschillen tussen jongens en meisjes als het gaat om een succesvolle plaatsing?
- In hoeverre is uw ervaring dat de plaatsingsgeschiedenis een rol speelt?
 - Merkt u een verschil tussen jongeren die uit een logeerhuis komen en jongeren die uit gezinsverband komen?

Factoren vanuit de biologische ouders of opvoeders in het gezin van herkomst

- Welke biologische gezinsfactoren kunnen naar uw mening van invloed zijn op het succesvol verblijven van een jongere in een gezinssetting?
- Welke rol speelt het contact met de biologische ouders?
Stelling 3
- Hoe belangrijk is het dat de biologische ouders achter de plaatsing staan, om de plaatsing te kunnen laten slagen?
Stelling 4

Pleeggezinfactoren

- Welke pleeggezinfactoren kunnen naar uw mening van invloed zijn op het succesvol verblijven van een jongere in een gezinssetting?
- In hoeverre speelt ervaring een rol bij het laten slagen van een plaatsing?
- In hoeverre is de aanwezigheid van biologische kinderen een risicofactor of juist een succesfactor is?
 - Denkt u dat daar nog verschil in zit als het gaat om leeftijdsverschil en sekse?
- Denkt u dat er een verschil in succes is bij bestands- of netwerkpleeggezinnen?
 - Waarom wel/ niet?

*Stelling 5***Hulpverleningsfactoren**

- Welke hulpverleningsfactoren kunnen naar uw mening van invloed zijn op het succesvol verblijven van een jongere in een gezinssetting?
- In hoeverre biedt een gezinsplaatsing voor een jongere een continue verblijfplaats?
- Worden er bij het begin van een plaatsing altijd concrete doelen opgesteld en is het perspectief helder bij plaatsing?
 - Denkt u dat deze factoren van invloed zijn op een succesvolle plaatsing?
- - Hoe worden bij Jeugdformaat jongeren betrokken bij het opstellen van doelen?

Stelling 6

- Welke rol speelt matching in het hele proces?
- Aantal wisselingen hulpverleners: ervaart u veel wisselingen in ambulante hulpverleners?
 - Heeft u de indruk dat dit een factor is die een rol speelt bij het laten slagen van de plaatsing?
 - Heeft u de indruk dat de ervaring van de hulpverlener ook een rol speelt?

*Stelling 7***Specifieke factoren leeftijd**

- Waarin verschilt de opvang van een puber met de opvang van een kind?
- Waar moet je specifiek bij pubers rekening mee houden als het gaat om de opvang in een gezinssetting?
(Denk aan: *hechting, ontwikkelingstaken, toename conflicten en identiteit ontwikkelen*).

Stelling 9

- Wat hebben de pubers zelf nodig, denkt u, als het gaat om verblijf in een gezinssetting?

Stelling 10

- Wat zijn de voordelen voor jongeren om op te groeien in een gezinssetting?
Wat zijn de nadelen voor jongeren om op te groeien in een gezinssetting?
Ziet u ook voordelen aan het verblijven in een logeerhuis voor jongeren?
- Wat is in uw ogen een meest ideale omgeving om op te groeien voor een jongere, als zij niet meer thuis kunnen wonen?

Stelling 8

- Denkt u dat, als het gaat om het succesvol opvangen van jongeren, er een verschil is tussen een pleeggezin en een gezinshuis?
- Zo ja, wat is dat verschil?
- In hoeverre zijn de gezinshuizen/ pleeggezinnen voldoende toegerust op het opvangen van jongeren, denkt u?
- Mist u iets in het aanbod van Jeugdformaat voor verblijf voor jongeren?
Wat zou er anders kunnen?

Opvoeding gericht op einde hulpverleningstraject

- In hoeverre heeft u zicht op hoe het met de jongeren gaat na het hulpverleningstraject bij de gezinshuizen/pleeggezinnen?
- Wat is voor u belangrijk om de jongeren mee te geven tijdens het verblijf in een gezinssetting, voor ná de hulpverlening?
- Bent u in de begeleiding van de jongere bewust bezig met eigen kracht en participatie?
- Zo ja, hoe is dat in de praktijk terug te zien?
- Zo nee, wat is hier de reden van?
- Wat heeft u nodig om in de begeleiding met jongeren te werken aan eigen kracht en participatie?

Stelling 12

- Bent u in de begeleiding van de jongere bewust bezig met hun sociale netwerk?
- Zo ja, hoe is dat in de praktijk terug te zien?
- Zo nee, wat is hier de reden van?
- Wat heeft u nodig om in de begeleiding met jongeren te werken aan het stimuleren van hun sociale netwerk?

Stelling 11

- Wat is het voordeel van het wonen in een gezinssetting voor jongeren, met het oog op het functioneren na de hulpverlening?

- Waar komen de meeste jongeren terecht als ze weggaan uit het pleeggezin/gezinshuis?
- Wat vind u zelf een goede vervolgplek voor de jongeren als de hulp in de gezinssetting stopt?

Afronding

- Ben ik nog iets vergeten, wilt u verder nog iets kwijt?
- Wilt u op de hoogte gehouden worden over de resultaten van het onderzoek?

Bedankt voor uw tijd en openheid

Bijlage 3.3. Topiclijst jongeren in pleeggezin/ gezinshuis**Introductie**

- Eerst wat vragen over een stukje voorgeschiedenis en huidige situatie.
 - Woon je nu in een gezinssetting of in een logeerhuis?
 - Hoe lang woon je daar al?
 - Heb je in een gezinssetting of in een logeerhuis gewoond voor je huidige plek?
 - Hoe vaak ben je al van plek veranderd in je leven?

Factoren**Kindfactoren**

- Welke kindfactoren spelen een rol bij een succesvolle plaatsing in een gezinssetting denk je?
- Ben jij betrokken geweest bij de beslissing waar je moest wonen? Ben je gemotiveerd om daar te wonen?
 - Denk je dat dat een rol speelt bij een succesvolle plaatsing?
- Denk je dat het verschil maakt op welke leeftijd je geplaatst wordt in een gezin?
- Denk je dat het verschil maakt wat je plaatsingsgeschiedenis is?
- Denk je dat het verschil maakt of je een jongen of een meisje bent?
- Wanneer zou je absoluut niet in een gezinssetting kunnen wonen? (*denk aan bijv gedragsproblemen*)
- Wanneer is een jongere geschikt voor een gezin en wanneer niet?

Biologische gezinsfactoren

- Welke biologische gezinsfactoren kunnen naar jou mening van invloed zijn op het succesvol verblijven in een gezinssetting?
- Heb je goed contact met je ouders?
 - Denk je dat een goed contact een succesfactor is?
- Hebben je pleeg/gezinshuisouders goed contact met je ouders?
 - denk je dat het contact tussen je pleegouders en je biologische ouders een rol speelt?
- Is er nog kans dat je terug naar huis gaat?
 - Speelt dat denk je ook een rol?
- Wil je juist dat je ouders betrokken zijn bij de hulpverlening of vind je dat juist niet prettig?
- Vind je het belangrijk dat je biologische ouders achter de plaatsing staan?
 - Heeft dat invloed op het slagen van de plaatsing?

Pleeggezinfactoren

- Welke pleeggezinfactoren kunnen naar jou mening van invloed zijn op het succesvol verblijven in een gezinssetting?

- Zijn je pleegouders/ gezinshuisouders betrokken?
 - Vind je dat juist prettig of niet?
- Wat vind je fijn aan je pleegouders/ gezinshuisouders en het huis? (*denk bijv aan huiselijke sfeer, warmte, aandacht normale ontwikkeling*)
 - Wat vind je minder prettig aan je pleegouders/ gezinshuisouders en het huis?
 - Zijn dat punten die een rol kunnen spelen bij het laten slagen van deze plaatsing?
- Zijn er in je pleeggezin of gezinshuis biologische kinderen aanwezig?
 - Wat vind je daarvan? Vind je dat positief of juist negatief?

Andere succesfactoren vanuit literatuur:

- Ervaring, aandacht voor de normale ontwikkeling, competentiegericht werken, individuele aanpak, betrokkenheid en sensitiviteit, empathie, warmte, consequent, flexibiliteit, onderhandelen, stimuleren en begrenzen
- Veel tijd door brengen thuis, goede training/ opleiding, huiselijke sfeer, stimuleren sociaal netwerk, nazorg afgestemd op de behoefte van de jeugdige

Hulpverleningsfactoren

- Welke hulpverleningsfactoren kunnen naar jou mening van invloed zijn op het succesvol verblijven in een gezinssetting?
- Zit jij nu op een plek waar je langere tijd kan blijven wonen?
 - Is er duidelijkheid over je perspectief?
 - Worden er bij het begin van de plaatsing doelen opgesteld met jou?
 - Zijn duidelijkheid, continuïteit en werken met doelen punten voor jou die van invloed zijn bij hoe de plaatsing verloopt?
- Hoe ging dat bij de matching, had jij iets te zeggen over het gezin waar je terecht kwam? Werd jou mening gevraagd naar wat jij precies wilde?
- Heb jij al veel wisselingen gehad van ambulante hulpverleners?
 - Denk je dat dat ook een rol speelt?

Andere succesfactoren vanuit literatuur:

- Plaatsen van biologische broertjes en/of zusjes bij elkaar, ervaren hulpverlener

Specifieke factoren leeftijd

- Waar zou je het liefste willen wonen als jij het voor het zeggen had?
 - Gezinssetting: waarom?
 - Logeershuis: waarom?
- Wat is voor jou het grote verschil tussen een pleeggezin en gezinshuis om te wonen?

- Stel dat je nu in een pleeggezin/ gezinshuis zou wonen (voor de jongeren in een logeerhuis) hoe zou dat zijn?
- Stel dat je nu in een logeerhuis zou wonen (voor de jongeren in een gezinssetting) hoe zou dat zijn?

- Wat zijn de voor- en nadelen van het wonen in een gezinssetting op jouw leeftijd?
- Wat zijn de voor- en nadelen van het wonen in een logeerhuis op jouw leeftijd?
- Wat denk je dat het verschil is in de opvoeding van een kind of een jongere?

- Waar denk je dat de pleegouders/ gezinshuisouders specifiek rekening mee moeten houden bij het opvoeden van jongeren?

- Wat vind jij belangrijk waar rekening mee gehouden moet worden om in een gezinssetting te kunnen wonen?

- Wat zou jij nodig hebben om succesvol in een gezinssetting te kunnen wonen?

- Wordt aan jouw behoefte voldaan door jou pleegouders/ gezinshuisouders?

- Mis jij iets in het aanbod van Jeugdformaat voor verblijf op jouw leeftijd?
Wat zou er anders kunnen?

Einde hulpverleningstraject

- Wanneer denk je dat je weg gaat van je huidige plek?
 - Waar ga je dan wonen?

- Wat vind jij belangrijk wat je geleerd wordt met het oog op jou toekomst?
 - Is jou deze vraag wel eens gesteld door jou pleegouders/gezinshuisouders?
 - Zijn je pleegouders/ gezinshuisouders daar ook mee bezig om jou dat te leren?
 - Zo ja, hoe doen ze dat dan?
 - Zo nee, waarom niet?

- Wat heb jij van je pleegouders/ gezinshuisouders geleerd waar je echt iets aan hebt voor jou toekomst?
 - Zou je dat ook geleerd hebben als je in een logeerhuis had gewoond?

- Stel dat je niet in een gezinshuis/pleeggezin had gewoond, zou jou toekomst er dan anders uit zien denk je?

- Heb jij het gevoel/idee dat jou eigen kracht wordt versterkt door jou pleegouders/ gezinshuisouders?
 - Zo ja, hoe doen ze dat dan?
 - Zo nee, waar komt dat door?

- Heb jij het idee dat jij wordt gestimuleerd een goed sociaal netwerk op te bouwen?
 - Zo ja, hoe doen ze dat dan?

- Zo nee, waar komt dat door?
- Vind jij het belangrijk dat er aandacht is in de begeleiding voor jou eigen kracht en sociale netwerk?
 - Waarom wel of niet?
- Wat mis jij daar nog in in de begeleiding?
- Hoe zou dat anders kunnen?
- Als jij ergens anders woont, zou jij nog contact willen houden met jou pleegouders/ gezinshuisouders?
 - Waarom wel of niet?

Afronding

- Ben ik nog iets vergeten, wil jij verder nog iets kwijt?
- Wil jij op de hoogte gehouden worden over de resultaten van het onderzoek?

Bedankt voor je tijd en openheid!

Bijlage 3.4. Topiclijst jongeren in een logeerhuis**Verloop interview**

Jij woont in een logeerhuis. Sommige vragen zou je daarom misschien niet goed kunnen beantwoorden. Toch is het interessant voor mijn onderzoek om te horen hoe iemand uit een logeerhuis ernaar kijkt. Jij kunt misschien wel iets zeggen over hoe het in het logeerhuis voor jou is, of misschien kun je je wel inbeelden hoe het zou zijn in een gezinssetting.

Introductie

- Eerst wat vragen over een stukje voorgeschiedenis en huidige situatie.
 - Hoe lang woon je al in dit logeerhuis?
 - Waar woonde je voor je hier kwam wonen?
 - Heb je in een gezinssetting of in een logeerhuis gewoond voor je huidige plek?
 - Hoe vaak ben je al van plek veranderd in je leven?

Factoren tijdens de plaatsing/hulpverlening

- Zou je in een gezinshuis of pleeggezin willen wonen?
 - Waarom wel/ niet?
- Zou dat anders zijn als je jonger was?
 - In hoeverre heeft jou leeftijd invloed op deze keuze?
- In welk opzicht verschilt het wonen in het wonen in een gezinssetting van het wonen in een logeerhuis? Zullen de succesfactoren anders zijn?
- Wanneer vind jij een plaatsing succesvol verlopen?

Voor de volgende vragen gaat het om succesfactoren voor gezinssettingen. Maar misschien kun je je indenken wat succesfactoren zullen zijn. Of je kunt het logeerhuis in gedachte nemen en daar de vragen over beantwoorden.

Factoren van het kind zelf

- Stel dat je in een gezinssetting zou wonen, welke factoren van het kind zelf spelen dan een rol bij het laten slagen van deze plaatsing denk je?
- Hoe ben jij betrokken geweest bij de beslissing waar je moest wonen?
 - Ben je gemotiveerd om daar te wonen? In hoeverre speelt dat een rol bij een succesvolle plaatsing denk je?
 - Hoe belangrijk is het voor jou dat deze plaatsing goed gaat?
 - Zou jou motivatie en betrokkenheid anders zijn als je in een gezinshuis/pleeggezin zou wonen?

Stelling 2

- In hoeverre maakt de leeftijd wanneer je geplaatst wordt in een gezin een rol bij een succesvolle plaatsing?

Stelling 1

- In hoeverre maakt je plaatsingsgeschiedenis een rol bij een succesvolle plaatsing?

- Denk je dat het verschil maakt of je een jongen of een meisje bent?
- Wanneer zou je absoluut niet geschikt zijn om in een gezinssetting kunnen wonen? (*denk aan bijv gedragsproblemen*)
- Wanneer is een jongere geschikt voor een gezin en wanneer niet?

Factoren vanuit de biologische ouders of opvoeders in gezin van herkomst

- Stel dat je in een gezinssetting zou wonen, welke factoren vanuit het gezin van herkomst spelen dan een rol bij het laten slagen van deze plaatsing denk je?
- Welke rol speelt het contact met je biologische ouders?
 - Heb je goed contact met je ouders?
 - Hebben de pm'ers op het logeerhuis goed contact met je ouders?
 - Zou dat heel anders zijn als je in een gezinshuis/ pleeggezin zou wonen? Wat is het verschil?

Is er nog kans dat je terug naar huis gaat?

- Zou dat denk je een rol spelen bij het laten slagen van de plaatsing?

Stelling 3

- Hoe belangrijk is het voor jou dat je ouders betrokken zijn bij de hulpverlening?
- Hoe belangrijk is het voor jou dat je biologische ouders achter de plaatsing staan?
 - Heeft dat invloed op het slagen van de plaatsing?

Stelling 4

- Zullen deze punten ook een rol spelen bij een plaatsing in een gezinshuis of pleeggezin.

Factoren vanuit gezinssetting in de jeugdzorg

- Stel dat je in een gezinssetting zou wonen, welke factoren vanuit de pleeggezinsetting spelen dan een rol bij het laten slagen van deze plaatsing denk je?
- Hoe ziet jou ideale logeerhuis eruit?
Hoe zou jouw ideale pleegouder/ gezinshuisouder eruit zien?
Hoe zou jouw ideale gezinshuis of pleeggezin eruit zien?
- Wat zou je minder prettig vinden aan pleegouders/ gezinshuisouders?
- Zijn dat dezelfde punten als een ideale pm'er? Of heb je daar andere verwachtingen van?
 - Wat is het verschil?
- Hoe betrokken zijn de pm'ers nu? Zou dat hetzelfde zijn als je in een gezinshuis/pleeggezin zou wonen?
- Wat zou je ervan vinden om te wonen met biologische broertjes of zusjes van de pleegouders/gezinshuisouders?

- Wat zou je liever willen, bij een bekende wonen (netwerkpleeggezin) of bij een onbekend pleeggezin (bestandspleeggezin), en waarom?

Stelling 5

Andere succesfactoren vanuit literatuur:

- Ervaring, aandacht voor de normale ontwikkeling, competentiegericht werken, individuele aanpak, betrokkenheid en sensitiviteit, empathie, warmte, consequent, flexibiliteit, onderhandelen, stimuleren en begrenzen
- Veel tijd door brengen thuis, goede training/ opleiding, huiselijke sfeer, stimuleren sociaal netwerk, nazorg afgestemd op de behoefte van de jeugdige

Factoren vanuit de jeugdzorgorganisatie

- Stel dat je in een gezinssetting zou wonen, welke hulpverleningsfactoren spelen dan een rol bij het laten slagen van deze plaatsing denk je?
- In hoeverre zit jij nu op een plek waar je langere tijd kan blijven wonen?
 - In hoeverre is er duidelijkheid over je perspectief?
 - Worden er bij het begin van de plaatsing doelen opgesteld met jou?
 - Zijn duidelijkheid, continuïteit en werken met doelen punten voor jou die van invloed zijn bij hoe de plaatsing verloopt?
 - Zou dat hetzelfde zijn bij een plaatsing in een gezinssetting?

Stelling 6

- Wat is jou ervaring met het aantal ambulante hulpverleners dat je hebt gehad?
 - Denk je dat dat ook een rol speelt?

Stelling 7

Andere succesfactoren vanuit literatuur:

- Plaatsen van biologische broertjes en/of zusjes bij elkaar, ervaren hulpverlener

Specifieke factoren leeftijd

- Waar zou je het liefste willen wonen als jij het voor het zeggen had, en waarom?

Stelling 8

- Wat is voor jou het grote verschil tussen een pleeggezin, gezinshuis en logeerhuis om te wonen?
- Stel dat je nu in een pleeggezin/ gezinshuis zou wonen, hoe zou dat zijn?
- Wat zijn de voor- en nadelen van het wonen in een gezinssetting op jouw leeftijd?
- Wat zijn de voor- en nadelen van het wonen in een logeerhuis op jouw leeftijd?
- Wat denk je dat het verschil is in de opvoeding van een kind of een jongere?
- Waar denk je dat de pleegouders/ gezinshuisouders specifiek rekening mee moeten houden bij het opvoeden van jongeren?
 - Is dat anders dan de pm'ers in het logeerhuis?

- Wat vind jij belangrijk waar rekening mee gehouden moet worden om in een gezinssetting te kunnen wonen op jouw leeftijd?
Stelling 9
- Wat zou jij nodig hebben om succesvol in een gezinssetting te kunnen wonen?
- Wat heb jij nodig om succesvol in een logeerhuis te wonen?
- In hoeverre wordt aan jouw behoefte voldaan door het logeerhuis?
- Wat mis jij daarin?
- Mis jij iets in het aanbod van Jeugdformaat voor verblijf op jouw leeftijd?
Wat zou er anders kunnen?

Einde hulpverleningstraject

- Wanneer denk je dat je weg gaat van je huidige plek?
- Waar ga je dan wonen?
- Wat vind jij de beste vervolgplek om te wonen nadat je hier weg gaat?
- Wat vind jij belangrijk wat je geleerd wordt met het oog op jouw toekomst?
- Is jou deze vraag wel eens gesteld door de pm'ers of AH?
- Hoe zijn de pm'ers daar mee bezig om jou dat te leren?
- Zou dit antwoord anders zijn als je in een gezinssetting woonde, denk je?
Stelling 10
- Wat heb jij van de pm'ers geleerd waar je echt iets aan hebt voor jou toekomst?
- Zou je dat ook geleerd hebben als je in een pleeggezin/ gezinshuis had gewoond?
- Stel dat je niet in een logeerhuis had gewoond, zou jou toekomst er dan anders uit zien denk je?
- In hoeverre wordt jouw eigen kracht wordt versterkt door de pm'ers?
Stelling 12
- In hoeverre wordt jij gestimuleerd een goed sociaal netwerk op te bouwen?
Stelling 11
- Zou dat anders zijn als je in een gezinssetting had gewoond denk je?
- Hoe belangrijk is het voor jou dat er aandacht is in de begeleiding voor jou eigen kracht en sociale netwerk?
- Wat mis je daar nog in, in de begeleiding?
- Hoe zou dat anders kunnen?
- Als jij ergens anders woont, zou jij nog contact willen houden met het logeerhuis?
- Waarom wel of niet?

- Ben ik nog iets vergeten, wil jij verder nog iets kwijt?
- Wil jij op de hoogte gehouden worden over de resultaten van het onderzoek?

Bedankt voor je tijd en openheid!

Bijlage 4
Stellingen

Naam:	Helemaal mee eens	Mee een	Mee oneens	Helemaal n oneens	Geen mening/ n.v.t.
Factoren 1. <u>Kinderen (< 14 jaar)</u> hebben een grote kans om een plaatsing in een gezinssetting te laten slagen dan <u>jongeren (> 14 jaar)</u>					
2.1 Als jongeren <u>betrokken</u> zijn bij de plaatsing, is de kans van slagen van de plaatsing groter					
2.2 Jongeren worden bij Jeugdformaat voldoende <u>betrokken</u> bij de plaatsing					
3.1 <u>Contact</u> met het gezin van herkomst dient te allen tijde gestimuleerd te worden					
3.2 <u>Biologische ouders</u> worden bij Jeugdformaat voldoende <u>betrokken</u> bij de hulpverlening					
4. <u>Biologische ouders</u> moeten achter de plaatsing staan om de plaatsing te kunnen laten slagen					
5.1 Een <u>netwerkpleeggezin</u> (familie of bekende) moet de voorkeur krijgen boven een <u>bestandspleeggezin</u> (onbekende)					
5.2 Bij Jeugdformaat wordt alles gedaan eerst een jongere in een <u>netwerkpleeggezin</u> te plaatsen					
6. Jongeren bij Jeugdformaat mogen zelf hun <u>doelen</u> bepalen waar ze aan willen werken					

	Helemaal mee eens	Mee een	Mee oneens	Helemaal m oneens	Geen mening/ n.v.t.
7.1 Hoe minder <u>wisselingen in ambulante hulpverleners</u> , hoe groter de kans op een succesvolle plaatsing					
7.2 Bij Jeugdformaat is de <u>stabiliteit in ambulante hulpverleners</u> groot					
7.3 Hoe meer <u>ervaring de ambulante hulpverlener</u> heeft, hoe groter de kans op een succesvolle plaatsing					
8. Een gezinssetting is de <u>meest ideale omgeving</u> voor een jongere om op te groeien, als het niet meer thuis kan wonen					
9. <u>Ieder kind</u> kan zich op latere leeftijd nog <u>hechten</u> aan opvoeders					
10.1 De hulpverlening van jongeren moet altijd gericht zijn op het <u>vergroten van de zelfstandigheid</u>					
10.2 Binnen een gezinssetting van Jeugdformaat wordt er voldoende gewerkt aan het vergroten van de <u>zelfstandigheid</u> van jongeren					
Eigen kracht en sociale netwerk 11. Er wordt bij jongeren in een gezinssetting van Jeugdformaat voldoende gewerkt met hun <u>sociale netwerk</u>					
12. Binnen een gezinssetting van Jeugdformaat wordt er voldoende gewerkt aan de <u>eigen kracht</u> van jongeren					

Bijlage 5 Codeboom uit Nvivo, gebruikt bij de analyse van kwalitatieve gegevens

Thesis.mvp - NVivo

External Data Analyze Query Explore Layout View

File Home Create Nodes Relationships Node Matrices

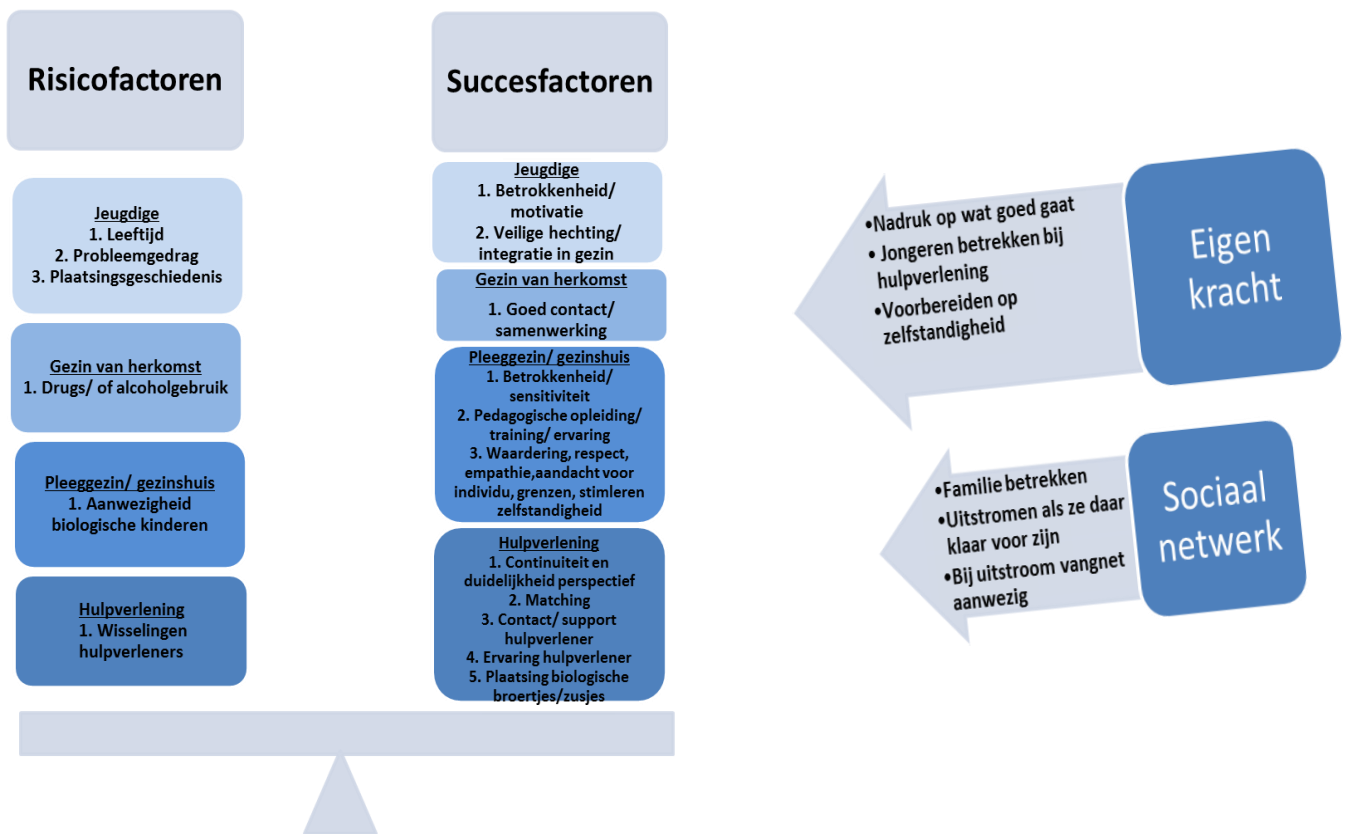
Nodes

Name	References	Sources	Created On	Created By	Modified On	Modified By
A Kindfactoren	0		13-8-2013 12:47	S.M	13-8-2013 12:47	S.M
A1 succesfactoren	1	1	13-8-2013 14:41	S.M	6-9-2013 12:33	S.M
A2 risicofactoren	2	2	13-8-2013 14:41	S.M	14-9-2013 13:20	S.M
B factoren gezin van herkomst	0	0	13-8-2013 12:48	S.M	13-8-2013 12:48	S.M
B1 succesfactoren	0	0	13-8-2013 14:43	S.M	13-8-2013 14:43	S.M
B2 risicofactoren	0	0	13-8-2013 14:43	S.M	13-8-2013 14:43	S.M
C factoren pleeggezin	0	0	13-8-2013 12:48	S.M	13-8-2013 12:48	S.M
C1 succesfactoren	2	2	13-8-2013 14:21	S.M	26-8-2013 14:12	S.M
aansluiting	4	3	25-8-2013 12:28	S.M	4-9-2013 14:25	S.M
C eigen situatie	16	10	13-8-2013 11:59	S.M	12-9-2013 17:49	S.M
C1 Eigenschappen	2	2	13-8-2013 15:11	S.M	6-9-2013 10:19	S.M
vaardigheden	0	0	28-9-2013 11:54	S.M	28-9-2013 11:54	S.M
C2 risicofactoren	0	0	13-8-2013 14:21	S.M	13-8-2013 14:21	S.M
D hulpverleningsfactoren	0	0	13-8-2013 12:48	S.M	13-8-2013 12:48	S.M
D1 succesfactoren	1	1	13-8-2013 14:43	S.M	25-8-2013 15:07	S.M
D2 risicofactoren	2	1	13-8-2013 14:43	S.M	25-8-2013 15:09	S.M
E eigen kracht en sociaal netwerk	8	7	13-8-2013 12:49	S.M	10-9-2013 15:35	S.M
E opleiding	3	2	13-8-2013 12:17	S.M	31-8-2013 13:18	S.M
E stimuleren	6	3	13-8-2013 15:07	S.M	26-8-2013 21:33	S.M
stimuleren contact netwerk	22	13	13-8-2013 12:07	S.M	22-9-2013 13:27	S.M
stimuleren hobby's	8	5	13-8-2013 12:29	S.M	14-9-2013 13:16	S.M
zelf beslissen	2	2	13-8-2013 12:20	S.M	26-8-2013 14:35	S.M
zelfstandigheid	29	13	26-8-2013 14:32	S.M	15-9-2013 12:49	S.M
F na plaatsing	1	1	13-8-2013 12:51	S.M	29-9-2013 18:00	S.M
G gezin boven tehuis	9	6	13-8-2013 11:55	S.M	6-9-2013 13:08	S.M
H pleegzorg vs gezinshuis	7	7	13-8-2013 14:25	S.M	14-9-2013 13:15	S.M
I Pubers	17	10	13-8-2013 14:56	S.M	15-9-2013 13:47	S.M

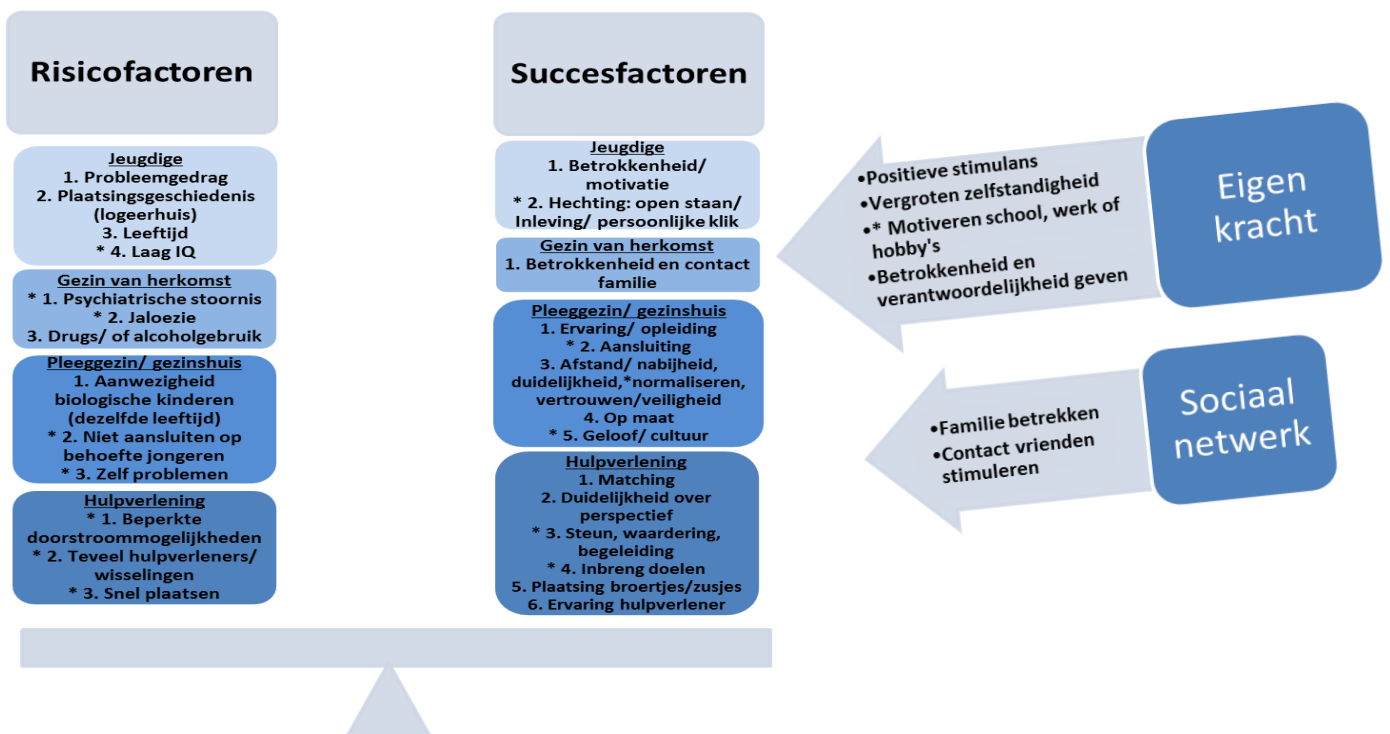
S.M 159 Items

13:00 21-11-2013

Bijlage 6 Figuur 2 en 3 overzichtelijk onder elkaar weergegeven

Figuur 2. Risico- en succesfactoren voor jongeren in een gezinssetting, uitkomsten van de literatuur.

Figuur 3. Risico- en succesfactoren voor jongeren in een gezinssetting, uitkomsten van de interviews. Factoren met een * ervoor zijn nieuwe factoren die niet in de literatuur zijn genoemd.